

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

14^E JAARGANG

WOENSDAG 27 MAART 1929

No. 691

INHOUD.

	Blz.
DE ONTWIKKELING DER BRITSCHE INVESTMENT TRUSTS door <i>H. M. H. A. van der Valk</i>	296
De werkelijke waarde van Suriname als Cultuurland door <i>J. S. C. Kasteleyn</i>	297
Nieuwe Indexcijfers der kosten van het levensonderhoud 1913/1914 tot heden door <i>J. Rensen</i>	299
In- en Doorvoer van Kippen- en Eendeneieren door <i>J. J. van Riemsdijk</i>	302
Het nieuwe Ontwerp-Electriciteitswet door <i>Mr. P. W. J. H. Cort van der Linden</i>	302
De Indische middelen over December 1928	304
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Het Tariefvraagstuk van de Belgische Spoorwegen door <i>Prof. G. de Leener</i>	304
AANTEKENINGEN:	
Discontoverhooging van De Nederlandsche Bank ..	306
Scheepvaart en verkeer te Rotterdam in 1928	307
Een vergelijking tusschen twee bloeiperioden: 1896-1903 en 1921-1928	308
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	310
MAANDLIJFERS:	
Overzicht van de Indische middelen	310
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	311-318.
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.***ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.****COMMISSIE VAN ADVIES:**

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbicus; Jan Schülthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.
 Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.*
 Assistent-Redacteur: *H. M. H. A. van der Valk.*
 Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*
 Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro rekening No. 6729.*

BERICHT.

Met het oog op de a.s. feestdagen zal het volgend nummer op Donderdag 4 April verschijnen.

26 MAART 1929.

Het meerdere vertrouwen in de positie van De Nederlandsche Bank werd door de publicatie van den vorigen weekstaat ernstig geschokt. Geldgevers werden dan ook direct meer terughoudend en particulier disconto, dat in het begin der week vrij gemakkelijk voor 4% pCt. te plaatsen was, kon daarna meestal niet dan voor 4½ à 4⁹/₁₆ pCt. worden ondergebracht. Particulier disconto werd op 5 à 5½ pCt. verhandeld; de prolongatierente noteerde 5½ pCt. en callgeld bleef op 4 pCt. verkrijgbaar.

Bij de inschrijving op het schatkistpapier werd in totaal ingeschreven voor f 38.398.000. Toegewezen werden f 7.640.000 drie-maands promessen à f 988,75 of 4⁷/₁₆ pCt., f 9.950.000 zes-maands promessen à f 978,44 of 4⁵/₁₆ pCt. en f 16.667.000 jaarsbiljetten à f 1.000,25 of bijna 4½ pCt.

* * *

De weekbalans van De Nederlandsche Bank vertoont opnieuw enkele belangrijke wijzigingen in de buitenlandse uitzettingen der Bank. De post papier op het buitenland daalde opnieuw, thans met bijna f 22 miljoen, van ruim f 64.3 miljoen op bijna f 42.4 miljoen, terwijl de goudvoorraad der Bank eveneens daalde, en wel met bijna f 12 miljoen, van ruim f 434.3 miljoen op rond f 422.5 miljoen, welke daling vrijwel geheel komt ten laste van den post goud in het buitenland. De post diverse rekeningen onder het actief wijst daartegenover een belangrijke stijging aan van bijna f 23 miljoen. De door De Bank met ingang van 25 Maart aangekondigde renteverhoging van één vol procent (behoudens de gelijkstelling van de rente voor beleening van buitenlandse effecten met die voor beleening van binnenlandse effecten) is dus kennelijk de neerslag geweest op de eischen, ter handhaving van den wisselkoers bij de eischen deze cijfers aan De Bank gesteld.

De post binnenlandsche wissels steeg met ruim f 7½ miljoen, van ruim f 141.8 miljoen tot ruim f 149.3 miljoen; de beleeningen vertoonen een kleine stijging en wel van een kleine 3 ton, van ruim f 102.8 miljoen tot bijna f 103.1 miljoen. Het renteloos voorschot aan het Rijk steeg met ruim f ½ miljoen en bedraagt thans ruim f 12.8 miljoen.

De bankbiljetten in omloop liepen terug met bijna f 0.4 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo daalde met ruim f 10.5 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt 56.

* * *

In de wisselkoersen kwam gedurende de afgelopen week bijna geen verandering; des te grooter was de verandering gisteren na de discontoverhoging van bijna alle buitenlandse wisselkoersen.

LONDEN, 25 MAART 1929.

De geldmarkt had een vrij rustig verloop verleiden week en geholpen door den aankoop van £ 900.000 baar goud door de Bank van Engeland tegen een prijs, die slechts weinig boven haren officieelen aankoopsprijs uitging, was er een zekere mate van ontspanning merkbaar op de geld-, disconto- en effectenmarkt.

Disconto was daarom eerst geneigd iets te verzwakken, maar de noteering voor 3-maands prima bankaccepten blijft op 5⁵/₁₆—¾ met tegen het einde der week weder vasten onderton. Wel werden de schatkistpromessen Vrijdag tegen even over 5¼ toegewezen, maar deze lage prijs werd besteed omdat het hier promessen geldt, die einde Juni vervallen, waarvoor sterke vraag bleek te bestaan van de zijde der Clearing banken.

DE ONTWIKKELING DER BRITSCHE INVESTMENT TRUSTS.

De bakermat van de investment trusts ligt in Groot-Brittannië en met name in Schotland, waar in de zestiger jaren der vorige eeuw voor het eerst dergelijke instellingen in het leven werden geroepen. Bijna gelijktijdig ontstonden de eerste investment trusts in Engeland. Sedertdien heeft een langzame en over het algemeen rustige ontwikkeling plaats gevonden, die zich in den laatsten tijd, in een sneller tempo heeft voortgezet.

Dat deze beweging in Groot-Brittannië begon, houdt verband met haar positie als crediteurnatie in de vorige en het begin van deze eeuw. Ten gevolge van den grooten kapitaalexport, voor een belangrijk deel voortvloeiende uit den kapitaalrijkdom van Engeland en den hoogen rentestand in het buitenland, deed zich reeds vroeg de wensch gevoelen naar een verdeling van het risico in verband met de onbekendheid met toestanden in andere landen, die vanzelfsprekend in dien tijd veel grooter was dan tegenwoordig. Door deelneming in een investment trust werd, naast een behoorlijke risicoverdeeling, de mogelijkheid geboden van een hooger rendement dan over het algemeen de Britsche fondsen gaven.

Het eerste stadium in de ontwikkeling van deze instellingen kenmerkte zich door een zekere ongebondenheid. Weliswaar had men een bepaald doel voor oogen, maar het bleef in het begin een tasten en zoeken op een nieuw terrein en het is dan ook niet te verwonderen, dat hiermede ernstige verliezen gepaard gingen, en vele instellingen tot reorganisatie moesten overgaan, temeer waar de leiding veelal de vrije hand had in de beleggingspolitiek en in dien tijd — men denke aan het Crédit Mobilier — een speculatiegolf over West-Europa ging.

Langzamerhand maakte men zich echter de opgedane ervaringen ten nutte, de al te groote vrijheid der bestuurders werd aan banden gelegd en de toenemende reserves versterkten de financieele positie van deze instellingen. Veilig kan worden aangenomen, dat aan het eind van de vorige eeuw de Britsche investment trusts de kinderschoenen ontgroeid waren en op een gezonde basis stonden.

De wereldoorlog heeft een grooten invloed op de beleggingspolitiek van de Britsche investment trusts uitgeoefend. In Groot-Brittannië domineert de algemeene investment trust, dat is die instelling, welke onder deskundige leiding haar middelen belegt in de waardepapieren van allerlei soorten ondernemingen en zich daarbij niet alleen beperkt tot het eigen land, maar haar beleggingen eveneens uitstrekt tot buitenlandsche fondsen. Een opmerkelijk verschijnsel bij de Britsche investment trusts is de ver doorgevoerde geografische verdeling van het risico, dat nauw verband houdt met de positie van Engeland als kapitaal-exporteerende mogendheid. Het is een bekend feit, dat in het decennium, voorafgaande aan den oorlog, de Britsche investment trusts hun belangstelling vooral gericht hebben op Amerikaansche fondsen in het bijzonder op spoorwegaandeelen, die toen in het middelpunt van de belangstelling stonden.¹⁾ Deze fondsen bleken in den oorlog van zeer groote waarde voor de regeering te zijn met het oog op de financiering van het oorlogsmateriaal, dat uit de Vereenigde Staten werd betrokken en de onmogelijkheid de aankopen met goud of goederen te vereffenen.²⁾ Ten

¹⁾ Robinson, bestuurder van een der grootste Amerikaansche investment trusts, die door een studiereis de Britsche investment trusts van nabij heeft leeren kennen, wijst er in zijn boek „Investment Trust Organisation and Management” op, dat de Vereenigde Staten een groot deel van hun enorme ontwikkeling in de periode van 1870 — 1914 aan de werkzaamheid van de te Londen en Edinburgh gevestigde investment trusts te danken hebben.

²⁾ Grayson vermeldt in zijn bekend werk over „Investment Trusts”, (Uitgevers Chapman & Hall, Londen), dat verschillende instellingen hun Amerikaansche fondsen ter

gevolge van de onzekere toestanden, die overal heerschten, lag het voor de hand, dat de opbrengst van deze fondsen door de investment trusts in het eigen land werd belegd, waarvoor in de eerste plaats de oorlogsleeningen in aanmerking kwamen.

Evenwel bleek na den oorlog de financieele toestand van de Britsche investment trusts allesbehalve rooskleurig te zijn. Verschillende fondsen waren aanzienlijk in waarde gedaald en ook de staatsobligaties, die in sommige investment trusts een groot deel van de effectenportefeuille vulden, gaven een betrekkelijk laag rendement.

Een onverwachte gebeurtenis, waarop Grayson in zijn reeds geciteerd werk de aandacht vestigt, vond plaats en versterkte plotseling de financieele positie van verschillende instellingen. De gunstige economische toestand in de Vereenigde Staten, kort na den oorlog, veroorzaakte een enorme stijging van den dollarkoers en deze gelegenheid hebben de investment trusts aangegrepen om een groot deel van hun bezit aan Amerikaansche fondsen af te stooten en met de hiermede behaalde winsten hun financieele positie te versterken, die door de waardevermindering van vele Europeesche fondsen aanzienlijk was verzwakt.

Opmerkelijk is, dat de afnemende belangstelling voor beleggingen in de Vereenigde Staten, die, zooals wij gezien hebben, reeds vanuit den oorlogstijd dateert, zich na den oorlog bijna onafgebroken heeft voortgezet, zooals blijkt uit het onderstaand overzicht, dat de geografische verdeling van de beleggingen van 25 investment trusts weergeeft. Dit overzicht, dat aan „The Economist” van 12 Jan. jl. is ontleend, kan ongetwijfeld als representatief voor het karakter van de geographische risicoverdeeling van de Britsche investment trusts worden beschouwd.

Landen	1923	1924	1925	1926	1927	1928
	%	%	%	%	%	%
Groot-Brittannië	34,5	35,3	34,9	34,0	32,4	34,4
Britsch Imperium	10,5	11,3	10,6	11,4	11,6	10,7
Vereenigde Staten	17,7	14,1	13,4	12,8	12,8	10,5
Argentinië	12,4	12,2	11,5	11,0	11,1	10,1
Anderedeelen v.Z.-Amerika	11,2	12,1	12,2	12,4	10,7	10,9
Mexico en Centr. Amerika	5,1	4,8	4,5	3,9	3,5	3,4
Europa	4,5	5,3	7,9	9,6	13,2	15,8
Azië en Afrika	4,1	4,9	5,0	4,9	4,7	4,2
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Deze verandering in de geographische verdeling van de beleggingen is aan verschillende factoren toe te schrijven. Wij wezen reeds op den hoogen dollarkoers, die den verkoop van Amerikaansche fondsen kort na den oorlog stimuleerde. Als vaststaand mag worden aangenomen, dat de investment trusts uit den hoogen stand van den dollar ten opzichte van het pond tot het tijdstip van het herstel van den gouden standaard in 1925 voordeel hebben getrokken.

Nog een andere omstandigheid zal ongetwijfeld zijn invloed hebben doen gelden. De positie van de Vereenigde Staten was door den oorlog geheel gewijzigd. In plaats van een debiteurnatie zijn de Vereenigde Staten een crediteurnatie geworden en van een afhankelijkheid van buitenlandsch kapitaal is geen sprake meer. Integendeel, de concurrentie van de Amerikaansche kapitaalmarkt deed zich steeds sterker gevoelen en de Vereenigde Staten namen langzamerhand de positie van Groot-Brittannië als het voornaamste kapitaal-exporteerende land over.

Daarentegen toonen de cijfers een toenemende belegging in Europeesche fondsen, wat ongetwijfeld verband houdt met het feit, dat het vasteland van Europa de laatste jaren in toenemende mate een beroep op de Engelsche kapitaalmarkt heeft gedaan. Bij dit verschijnsel is een soort wisselwerking op te merken. Na het herstel van den gouden standaard is de Britsche kapitaalmarkt weer in betekenis toegenomen, en sedertdien neemt Londen opnieuw een belangrijke beschikking van de regeering stelden. Bovendien hebben de investment trusts in dien tijd een groot deel van hun bezit aan Amerikaansche effecten verkocht.

plaats als internationaal financieel centrum in.

Met deze ontwikkeling loopt de oprichting van nieuwe en de kapitaalsvergroting van reeds bestaande investment trusts parallel. Volgens de onderstaande statistiek, overgenomen uit „The Economist” van 5 Jan. jl. is het totaal van de door deze instellingen in de laatste drie jaren uitgegeven aandelen en obligaties aanzienlijk gestegen; vooral het afgelopen jaar vertoont in dit opzicht een merkwaardigen groei.

Emissies van Investment Trusts in Groot-Brittannië (in £ 1000).

	1923	1924	1925	1926	1927	1928
Gewone aandelen	3.651	8.294	7.808	14.237	12.142	23.276
Preferente „	17	20	1.669	771	1.014	2.284
Obligaties.....	962	—	1.322	302	1.793	5.890
	4.630	8.314	10.799	15.310	14.949	31.450

Wij constateeren hier een verschijnsel, dat veel overeenkomst vertoont met het ontstaan van de Britsche investment trusts in de tweede helft van de vorige eeuw. Immers, de belegging in fondsen van ondernemingen in verschillende Europeesche landen biedt nog steeds een hooger rendement dan de heerschende rentevoet in Engeland bedraagt, maar brengt tevens een grootter risico met zich mede.

Naast de algemeene investment trust bestaat in Groot-Brittannië eveneens het gespecialiseerde type, hoewel niet zoo algemeen verbreid als in de Vereenigde Staten. Dit type dient evenwel scherp onderscheiden te worden van de holding company, die weliswaar de gespecialiseerde investment trust zeer dicht nadert, doch wier doelstelling geheel verschillend is. Bij de holding company is het doel niet het verdeelen van het risico, doch het uitoefenen van een contrôle over bepaalde ondernemingen. Dit verschil komt het beste uit in de actieve beleggingspolitiek, die bij de gespecialiseerde investment trust een essentieel deel van haar functie uitmaakt, waardoor haar effectenbezit steeds zal wisselen en zich meestal tot een bepaald deel van het kapitaal van een onderneming zal uitstrekken, terwijl de holding company met een vrij constante effectenportefeuille werkt en haar belang meestal direct gericht is op het verkrijgen van medezeggenschap in een bepaalde onderneming. Evenwel kan ook bij de gespecialiseerde investment trust het verkrijgen van een contrôle voorzitten, zoodat de grens vaak niet scherp te trekken is.

Wat de kapitalisatie van de Britsche investment trusts betreft, trekt het kleine eigen kapitaal, waarmede zij werken, de aandacht. In het begin van 1928 bestonden er in Groot-Brittannië ongeveer 125 algemeene investment trusts met een kapitaal van totaal £ 150 millioen. Het bezwaar, dat de algemeene onkosten, die voor kleine of groote investment trusts weinig verschillen, onevenredig zwaar op de kleine instellingen drukken, wordt opgeheven, indien meerdere investment trusts onder dezelfde leiding staan, een in Groot-Brittannië veel voorkomend verschijnsel.

Over de samenstelling van het kapitaal geeft het onderzoek van Dr. F. E. Lee uitsluitel.¹⁾ Deze vond bij 133 investment trusts de volgende verhouding tusschen aandelen en obligaties:

Obligaties	35 pCt.
Preferente aandelen ...	34 „
Gewone aandelen	31 „
	100 pCt.

De Engelsche en vooral de Schotsche investment trusts zijn bekend om hun conservatieve uitkeeringspolitiek, die tot uiting komt in de vorming van enorme, meestal stille reserves. Dit is een gevolg van het feit, dat vele Britsche investment trusts de koerswinsten en een gedeelte van de rentewinsten reserveeren om zodoende in staat te zijn vrij stabiele dividenden uit te keeren, een in de Angelsaksische landen vrij algemeen toegepaste politiek.

v. d. V.

¹⁾ Zie het Trade Information Bulletin No. 530, uitgave van het U. S. Department of Commerce.

DE WERKELIJKE WAARDE VAN SURINAME ALS CULTUURLAND.

Nadat ik in 1916 het leiderschap van het Suriname Studie-Syndicaat op mij genomen had, heeft het Suriname-vraagstuk mij niet meer losgelaten en steeds in het brandpunt van mijn belangstelling gestaan. Ik geloof, dat dit niet alleen met mij het geval is, maar haast met iedereen, die zich eenmaal met dat vraagstuk is gaan bemoeien.

Het is trouwens ook zeer te begrijpen, want het is een groot vraagstuk, een moeilijk vraagstuk en een nationaal vraagstuk. Een dergelijk probleem laat de menschen niet gemakkelijk meer los.

Het gaat niet aan, zich ervan af te maken door te zeggen: „Suriname is in verval gekomen door de afschaffing van de slavernij”, want daardoor geeft men toch al een buitengewoon slecht getuigenis van het land zelf. Wanneer toch de slavernij de hoeksteen van de cultures daar was, dan zouden deze zeker geen recht van bestaan hebben.

Ook door te zeggen: „het kapitaal is onwillig zich voor Suriname te interesseeren”, geeft men duidelijk te kennen, dat er iets aan het land mankeert, want het is genoeg bekend, dat het kapitaal daarheen gaat, waar het met eenige kans op succes emplot denkt te vinden.

Door de schuld van den achteruitgang van Suriname uitsluitend aan de Regeering te wijten, komt men ook niet verder.

Een van de eerste dingen, die noodig zijn om tot een verbetering van den toestand te komen, is, dat men een duidelijk inzicht in dien toestand heeft. Ik wil daarom trachten, den lezer een zoo getrouw mogelijk beeld van het huidige Suriname te geven, doch moet mij daarbij voornamelijk tot den landbouw beperken.

Toen ik in 1919 als leider van de Studie-Commissie van het Suriname Studie-Syndicaat de kolonie bezocht, hebben wij ons als doel gesteld te onderzoeken in hoeverre de groote landbouw — gedreven op de wijze als dat in Oost-Indië geschiedt — recht van bestaan zou hebben.

Wij hebben toen onze aandacht in hoofdzaak gewijd aan de laaggelegen gronden en aan de bestaande ondernemingen. Suriname dreef destijds nog op drie cultures, t.w. suiker, koffie en cacao. Het was toen vlak na den oorlog; aan alle producten bestond een groote behoefte, waarop de bovengenoemde geen uitzondering maakten. Dat die gewassen daar goed wilden groeien, bewezen de bestaande aanplantingen. Uit vroegere rapporten van de heeren Sibinga Mulder en Diephuis was reeds gebleken, dat uitbreiding van de suikercultuur niet was aan te raden of beter gezegd, dat daarvan geen hooge winsten te verwachten waren, welke opvatting door de latere jaren bevestigd is. De cacao-cultuur had destijds reeds met vele ziekten te kampen, zoodat wij het aanvatten van deze cultuur op groote schaal niet durfden aanraden.

Het eenige wat overbleef, was de Liberia-koffie. Die koffie groeide uitmuntend op de lage ingepolderde landen en wij meenden, dat wanneer deze cultuur in het groot gedreven werd en niet op te kleine schaal als in Suriname regel is, en men daarenboven van meet af aan over voldoende kapitaal zou kunnen beschikken waardoor aan alle eischen, die de cultuur mag stellen, voldaan zou kunnen worden, dat dan de kans op een behoorlijke winst niet was uitgesloten.

Wij kwamen dan ook vrij hoopvol van de kolonie terug en wij hoopten door een voorbeeld te kunnen aantoonen, dat de grootcultuur van koffie in Suriname wel degelijk recht van bestaan had. Na een begroting voor een aanplant van 2.000 akkers te hebben opgemaakt, hebben wij getracht het benodigde kapitaal van f 2.000.000. — bijeen te brengen. Wij zijn daarin slechts gedeeltelijk geslaagd: wij kregen de beschikking over ongeveer f 600.000. —. Ofschoon men mij aanried, toch maar te beginnen, heb ik daaraan

geen gevolg willen geven, omdat ik niet in de zelfde fout wilde vervallen als zooveel vóór mij.

Met te weinig kapitaal toch had ik het doel — het stichten van een groote modelonderneming die goedkoop werkt, omdat zij de meest economische grootte heeft — niet kunnen bereiken, zonder, nadat die f 600.000.— verwerkt zouden zijn, opnieuw een beroep te doen op hen, die bij den opzet met ons in zee wilden gaan. Met een dergelijke voorwetenschap heb ik gemeend het plan te moeten opgeven.

Toen nu een paar jaar geleden de Regeering de lasten der ondernemingen zeer verlichtte door de aanwervings- en aanvoerkosten der immigranten voor hare rekening te nemen, heb ik de pogingen tot het in het leven roepen van een groote koffiëonderneming herhaald, omdat de kansen op winst door deze tegemoetkoming zooveel beter geworden waren. Ik wil hier terloops opmerken, dat de Regeering tot dat besluit gekomen is, omdat Zij als doel der immigratie niet beschouwt den aanvoer van arbeiders voor ondernemingen, maar wel den aanvoer van aanstaande kolonisten, die tijdelijk op de ondernemingen worden tewerkgesteld. Voor mijn latere beschouwingen is het noodig, dat men dit onderscheid goed in het oog houdt.

Terwijl ik nu bezig was ten tweede male te trachten het benodigde kapitaal bijeen te krijgen, deed zich een omstandigheid voor, die mij deed besluiten mijn pogingen te staken.

Door de groote droogte in 1925—1926 had de oogst veel geleden en was veel kleiner dan een doorsnee-oogst. Deze oogst werd gevolgd door een overvloedigen oogst, welke toen hij aan de markt begon te komen, zeer mooie prijzen behaalde. Spoedig bleek echter, dat de markt voor Liberia-koffië te klein was om dien oogst op te nemen, zoodat de prijs snel achteruitliep en de tweede-hand met groote voorraden bleef zitten. Onder dergelijke omstandigheden een nieuwe groote koffiëonderneming te beginnen mag raison hebben voor hem, die alleen het maken van winst op het oog heeft en overtuigd is, dat hij met zijn grootbedrijf goedkoop produceeren kan dan de meeste kleine ondernemingen in Suriname, voor mij, die een voorbeeld wilde scheppen, dat op groote schaal nagevolgd zou moeten worden om werkelijk betere toestanden in het leven te roepen, bestond er geen aanleiding toe. Zou mijn onderneming succes hebben, dan zou ik het navolgen van dat voorbeeld toch moeten ontraden uit vrees voor een te snel komende overproductie.

Daar kwam nog bij, dat haast alle bestaande ondernemingen hun aanplantingen hebben uitgebreid, omdat de velden, waar de cacao was doodgegaan, met koffië zijn volgeplant, zoodat binnen een vier of vijf-jaren een verdubbeling van den koffiëoogst te verwachten is, zonder dat daar — althans voor het oogenblik — een evenredige uitbreiding van het afzetgebied tegenover staat of in het vooruitzicht gesteld kan worden.

In dit stadium van mijn werk voor Suriname gekomen was het mij buitengewoon aangenaam te vernemen, dat er in Amerika een groote belangstelling voor cassave bestond en de Commercial Solvents Corporation iemand naar Suriname gezonden had om te onderzoeken in hoeverre opkopen van cassave in het groot mogelijk zou zijn. Ik hoopte toen in cassave het uitvoerproduct te vinden, waaraan de kolonie zoo zeer behoefte heeft.

Cassave (*Manihot utilissima*) is een heesterachtige plant, die sinds eeuwen in de kolonie verbouwd wordt, omdat de aan zetmeel rijke wortelknollen de grondstof zijn voor de bereiding van de voornaamste voedings- en genotmiddelen der inheemsche bevolking.

In Amerika bleek mij, dat genoemd lichaam inderdaad bereid was een veeljarig contract voor de afneming van gedroogde cassave af te sluiten, indien de prijs ervan franco fabriek kon concurreeren met dien van minderwaardige maïs, welk product het als grondstof zou moeten vervangen.

De fabriek te Terre-Haute van de Commercial Sol-

vents Corporation, die zich op de bereiding van buthylalcohol uit zetmeel tolegt, ligt ruim 20 uur sporens van New York, te midden van de zgn. „cornbelt”, dat is de streek waar de maïs verbouwd wordt, waarvan de aanvoerkosten dus minimaal zijn. Zij kunnen met de minste kwaliteit maïs volstaan, terwijl er nog eenige bijproducten uit gewonnen worden, t.w. veekeuken en olie uit de kiem, die uit cassave niet vervaardigd kunnen worden. Het is dus duidelijk, dat de cassave hier zou moeten concurreeren met de minste soort maïs, terwijl daarbij rekening gehouden zou moeten worden met de winst, die op de bijproducten gemaakt wordt.

Wanneer men nu bovendien nog in aanmerking neemt, dat het bijv. goedkoop is maïs per schip van Argentinië naar New York te vervoeren dan per spoor van de „cornbelt” naar die stad, dan voelt men direct in welk een minder gunstige positie cassave hier tegenover maïs komt te staan.

Die positie van de cassave zal nog ongunstiger worden, omdat het nagenoeg zeker is, dat bij de aanstaande tariefherzieningen de invoerrechten op cassave en hare producten aanmerkelijk verhoogd zullen worden.

Al deze omstandigheden waren natuurlijk aan de eigenaren der fabriek bekend, maar hij, die voor hen een onderzoek in Suriname had ingesteld, had zoo hoog opgegeven van de vruchtbaarheid van dat land, dat men geloof hechtte aan zijn verklaring, dat men drie of viermaal per jaar een oogst van cassave zou kunnen binnenhalen, waardoor het dus zeer aannemelijk werd, dat de cassave uit Suriname voor een uiterst lagen prijs geleverd zou kunnen worden en dat zij, niettegenstaande de daarop komende kosten van vervoer, toch nog met den prijs van den afval van maïs — welke prijs van 10 Am. centen per bushel (56 Am. ponden) lager is dan dien van gewone maïs — zou kunnen concurreeren. Men wilde zich dan door den aanvoer van cassave onafhankelijk maken van de schommelende prijzen van de maïs. Vergeten moet niet worden, dat men cassave niet absoluut noodig heeft en de productie van maïs — indien noodig — voldoende kan stimuleeren door een paar centen meer per bushel in het vooruitzicht te stellen.

Spoedig bleek dan ook, dat het niet mogelijk zou zijn om voor den prijs, dien de Commercial Solvents Corporation c.i.f. New York zou kunnen besteden, cassave in Suriname te telen.

Later kwam ik in aanraking met de „Corn Products Refining Cy”, een groot lichaam, dat overal ter wereld fabrieken heeft, o.a. ook in Sas van Gent, en wier fabrieken in Amerika aan de Oostkust liggen, zoodat er weinig spoorvrucht op de cassave zou komen. Zij bereiden uit de cassave een half-product, dat weer wordt uitgevoerd, waarna teruggave van de betaalde invoerrechten volgt.

Men meende, dat wanneer de gaplek — gedroogde cassave — f.o.b. Paramaribo voor 18 dollar de ton geleverd zou kunnen worden, het mogelijk zou zijn een meerjarig contract voor de afneming af te sluiten. Ook was het niet uitgesloten, dat — indien op een geregelde levering van een 100.000 ton gedroogde cassave per jaar in de kolonie gerekend zou kunnen worden — men tot het bouwen van een fabriek aldaar zou kunnen overgaan.

Deze prijs van 18. dollar de ton was gebaseerd op den prijs, waarvoor men c.i.f. New York gaplek en gaplekmeel, afkomstig van Java, kan kopen.

Het was dus de vraag of Suriname met Java zou kunnen concurreeren, waarbij Suriname het voordeel heeft, dat het zooveel dichter bij het afzetgebied ligt.

In het bezit van deze wetenschap bestond er voor mij alle aanleiding om door te reizen naar Suriname, ten einde te onderzoeken of men werkelijk voor het genoemde bedrag zou kunnen leveren en of het mogelijk zou zijn, jaarlijks een dergelijke hoeveelheid als benodigd voor een flinke fabriek te produceeren.

Het is mij aangenaam hier nogmaals openlijk mijn dank te kunnen betuigen voor de groote medewer-

king en hulp, die ik bij dat onderzoek in de kolonie ondervonden heb: in de eerste plaats aan Zijne Exc. den Gouverneur en Prof. Stahel met zijn staf. Zonder hun hulp zou ik mijn onderzoek in een betrekkelijk korten tijd niet zoover hebben kunnen uitstrekken.

Ook de bereidwilligheid der ambtenaren mij alle mogelijke inlichtingen, die eenigszins van belang konden zijn, te verstrekken, heb ik ten zeerste op prijs gesteld en met groote voldoening constateerde ik, hoe gaarne zij het hunne zouden willen bijdragen om de kolonie vooruit te helpen. Onwillekeurig dacht ik terug aan mijn Deli-tijd van 40 jaar geleden, hoe ook daar de ambtenaren steeds met de planters wilden samenwerken om den bloei van het gewest te bevorderen.

Over mijn bevindingen in Suriname in een volgend artikel.

J. S. C. KASTELEYN.

NIEUWE INDEXCIJFERS DER KOSTEN VAN HET LEVENSONDERHOUD 1913/1914 TOT HEDEN.

Vergelijking Haagsche en Amsterdamsche cijfers.

Het is bekend, dat ons land nog altijd mist één algemeene statistiek van kosten van het levensonderhoud. Algemeene prijzenstatistieken van artikelen in den groothandel en van die in den kleinhandel hebben we wel; beide worden bijgehouden door het Centraal Bureau voor de Statistiek. De basisperiode van deze statistieken is een tijdvak vóór den oorlog.

Het is aan het Rijksbureau voor de Statistiek nooit mogen gelukken, een statistiek over de kosten van het levensonderhoud samen te stellen. Pogingen daartoe heeft het Bureau wel ingesteld. Uitvoerige voorstellen zijn ter tafel gekomen van de Centrale Commissie voor de Statistiek, welke ontwerpen echter geen genade konden vinden in de oogen van den toenmaligen Minister van Binnenlandsche Zaken, waarschijnlijk om financieele redenen.

Ook dit kan bekend zijn.

Behoeftte aan een algemeen geldende statistiek der kosten van het levensonderhoud, desnoods beperkt tot indexcijfers voor bepaalde inkomengroepen, wordt gevoeld.

Het is in dit verband begrijpelijk, dat er groote belangstelling bestaat voor de statistieken der kosten van levensonderhoud van de plaatselijke statistische bureaux te Amsterdam en te 's-Gravenhage.

De Amsterdamsche indexcijfers der kosten van het levensonderhoud zijn het vooral, die veelvuldig gehanteerd worden en wel als gevolg van het feit, dat deze indexcijfers der Amsterdamsche reeksen vastgesteld zijn op grondslag van de levenswijze in 1911 en uitgaan van het prijsniveau in 1911/13.

Deze vergelijkingen met vooroorlogse perioden en vooroorlogse prijzen geven bijzondere waarde aan de hoofdstedelijke indexcijfers der kosten van het levensonderhoud.

Juist het ontbreken van algemeene „landelijke” statistieken der kosten van het levensonderhoud heeft veroorzaakt, dat als vergelijkingsmateriaal voor den stand der kosten van het levensonderhoud in het gehele land de plaatselijke cijfers, zooals die door de Amsterdamsche en Haagsche statistische Bureaux zijn berekend, algemeene waarde hebben gekregen.

De Haagsche berekeningen voor den stand der kosten van het levensonderhoud voor arbeiders- en ambtenaarsgezinnen gingen tot nog toe uit van de levenswijze en het prijsniveau in het jaar 1921; vergelijking met vooroorlogse prijzen en vergelijking met de levenswijze in een periode, voorafgaande aan het jaar 1914, had tot heden, nog niet plaats.

Daarin is thans verandering gekomen.

* * *

Een dezer dagen is verschenen een publicatie van het Statistisch Bureau der Gemeente 's-Gravenhage, waarvan de titel luidt:

I. Onderzoek naar de kosten van het levensonderhoud te 's-Gravenhage in 1927.

II. De kosten van het levensonderhoud van arbeidersgezinnen in 1913/1914 en 1921; indexcijfers 1913/1914—1928.

Het is op het laatste deel der publicatie, dat we in het onderstaande de aandacht willen vestigen.

Het Statistisch Bureau vermeldt omtrent de aanleiding tot het samenstellen van de nieuwe reeks indexcijfers het volgende:

Herhaaldelijk is gebleken, dat er behoefte bestond aan gegevens omtrent de wijzigingen der kosten van het levensonderhoud, die zich tusschen de jaren onmiddellijk vóór den oorlog en 1921 te dezer stede hebben voorgedaan.

Ten aanzien van de arbeidersgezinnen is het mogen gelukken op bevredigende wijze in de bestaande leemte te voorzien.

Het volgende dient daarbij opgemerkt:

De levenswijze van de Haagsche arbeidersgezinnen in 1921 is bekend, door een onderzoek gedurende dat jaar. Echter, waar mocht worden verwacht, dat de levenswijze van 1921 in verband met de plaats gehad hebbende zeer belangrijke stijging van de salarissen en loonen — mede een gevolg van de waardevermindering van het geld — niet dezelfde zou zijn als die van vóór den oorlog, kon met een berekening der wijzigingen van de kosten van het levensonderhoud tusschen een jaar vóór den oorlog en 1921, waarbij, kort gezegd, de in 1921 gedane uitgaven werden omgerekend met de prijzen van dat vóóroorlogse jaar, niet worden volstaan.

Daarnaast moest een berekening geplaatst kunnen worden, waarbij op de basis van de uitgaven van gezinnen in een jaar vóór den oorlog werd vastgesteld, welke bedragen voor hetzelfde in 1921 zouden zijn uitgegeven.

Het is nu van beteekenis op te merken, dat het onderzoek door de Sociaal-Democratische Studieclub te Amsterdam over het tijdvak 1 Juni 1911—31 Mei 1912 naar de budgets van 70 arbeidersgezinnen in Nederland gehouden, wat de arbeidersgezinnen betreft een dergelijke tweede berekening mogelijk maakt. Ook het Amsterdamsche Bureau heeft zijn gegevens voor de bekende reeks indexcijfers voor de arbeidersgezinnen ontleend aan het Rapport der S.D. Studieclub „Arbeidersbudgets, Jaarbudgets van zeventig arbeiders gezinnen in Nederland”.

Wat Den Haag betreft, aan genoemde enquête hebben vijf Haagsche arbeidersgezinnen — gedurende een geheel jaar — deelgenomen en blijkens hetgeen in het verslag van het onderzoek omtrent de medewerkende gezinnen in het algemeen wordt medegedeeld, waren het soortgelijke als bij het Haagsche onderzoek van 1921 betrokken zijn geweest; er zij hierbij volstaan met de verwijzing naar blz. 6 van het genoemd Rapport en naar de Haagsche publicatie betreffende de kosten van het levensonderhoud.

Het Haagsche Bureau besluit:

Waar bij de onderzoekingen van 1910/11 en 1921 over het geheel dezelfde soort van arbeidersgezinnen heeft medegewerkt, bestaat er dus geen bezwaar berekeningen op den grondslag der uitgaven volgens die twee enquêtes — 1910/11 en 1921 naast elkander te plaatsen.

* * *

Uitvoerig wordt daarna uiteengezet, op welke wijze de prijzen vóór den oorlog werden verkregen. Op de wijze van omrekening van eenige posten komen we in het onderstaande nog terug, thans zij volstaan met de mededeeling, dat, dank zij de zeer gewaardeerde geheel belangelooze medewerking van een aantal winkeliers, van Coöperaties e.d., het mogelijk is gebleken, de benodigde gegevens omtrent prijzen voor een vergelijking tusschen het jaar 1 Augustus 1913—1 Augustus 1914 en het kalenderjaar 1921 te verzamelen.

De resultaten — in indexcijfers — van de twee in het vorenstaande vermelde berekeningen zijn aldus:

(Steeds is het prijzniveau in het jaar 1 Augustus 1913—1 Augustus 1914 gelijk 100 gesteld).

I. de z.g. terugrekening.

Grondslag onderzoek in 1921.

	Indexcijfers	
	1913/1914	1921
Eetwaren en dranken	100	208,3
Totale kosten v. levensonderhoud..	100	199,8

II. de z.g. oprekening.

Grondslag onderzoek in 1910/1911, gelijkgesteld met 1913/1914

	Indexcijfers	
	1913/1914	1921
Eetwaren en dranken	100	210,8
Totale kosten v. levensonderhoud..	100	202,8

De verschillen in de uitkomsten van de twee berekeningen zijn dus niet groot; voor de totale kosten van het levensonderhoud bedraagt het verschil 3 punten, voor de kosten van eetwaren en dranken afzonderlijk 2,5 punt; hierbij dient opgemerkt, dat de berekeningen op grondslag van het onderzoek in 1910/1911 de hoogste cijfers hebben gegeven.

Vergelijking van den opbouw van de werkelijke met de berekende uitgaven vóór den oorlog en in 1921, doet zien, dat de levenswijze sinds 1913/1914 inderdaad verandering heeft ondergaan. Evenwel blijkt de geringe verschillen tusschen de door de twee berekeningen verkregen indexcijfers naar de stijging der kosten van het levensonderhoud en van eetwaren en dranken afzonderlijk, is de invloed der verschillende wijzigingen op de indexcijfers te zamen niet belangrijk. Het feit, dat de indexcijfers der twee berekeningen slechts weinig van elkaar afwijken, wettigt voorts de gevolgtrekking, dat elk daarvan de werkelijkheid zeer dicht zal benaderen.

Op grond van een en ander, is er toe overgegaan een nieuwe reeks van indexcijfers op te stellen, welke met de op 1913/1914 omgerekende uitgaven der arbeidersgezinnen van het onderzoek in 1921 als basis, de sinds genoemd vóór-oorlogsch tijdperk plaats gevonden wijzigingen in de kosten van het totale levensonderhoud en die van eetwaren en dranken afzonderlijk aangeeft.

Het verloop dezer reeks is in onderstaande grafiek in beeld gebracht.

teruggaat tot een periode voorafgaande aan den wereldoorlog.

Het is in dit verband niet van belang ontbloeit de cijferreeksen naast elkaar te stellen; de eventuele verschillen in uitkomsten vast te stellen, en daarnaast het eventuele verschil in de grondslagen te doen uitkomen.

Een dergelijke ontleding kan niet zonder betekenis geacht worden, omdat alleen een goed hanteeren der cijfers mogelijk is, wanneer de verschillen duidelijk voor oogen staan.

Beginnen we met de vermelding van enkele cijfers uit de reeksen:

Indexcijfers van de totale kosten van het levensonderhoud voor arbeidersgezinnen.

Tijdvakken	Amsterdam (1911/13 = 100)	's-Gravenhage (1913/14 = 100)
Basis 1911/13.....	100	
Basis 1913/14.....		100
Hoogste cijfer Sept. 1920	228,3	217,5
Gemiddelde jaar 1921 ..	201,8	199,8
„ 1922 ..	182,5	173,7
„ 1923 ..	174,2	165,3
„ 1924 ..	177,4	168
„ 1925 ..	178,6	166,5
„ 1926 ..	168	160,2
„ 1927 ..	167,6	160,5
Maart 1928.....	169,2	165,9
Juni 1928.....	170,4	163,7
September 1928.....	169,2	161,2

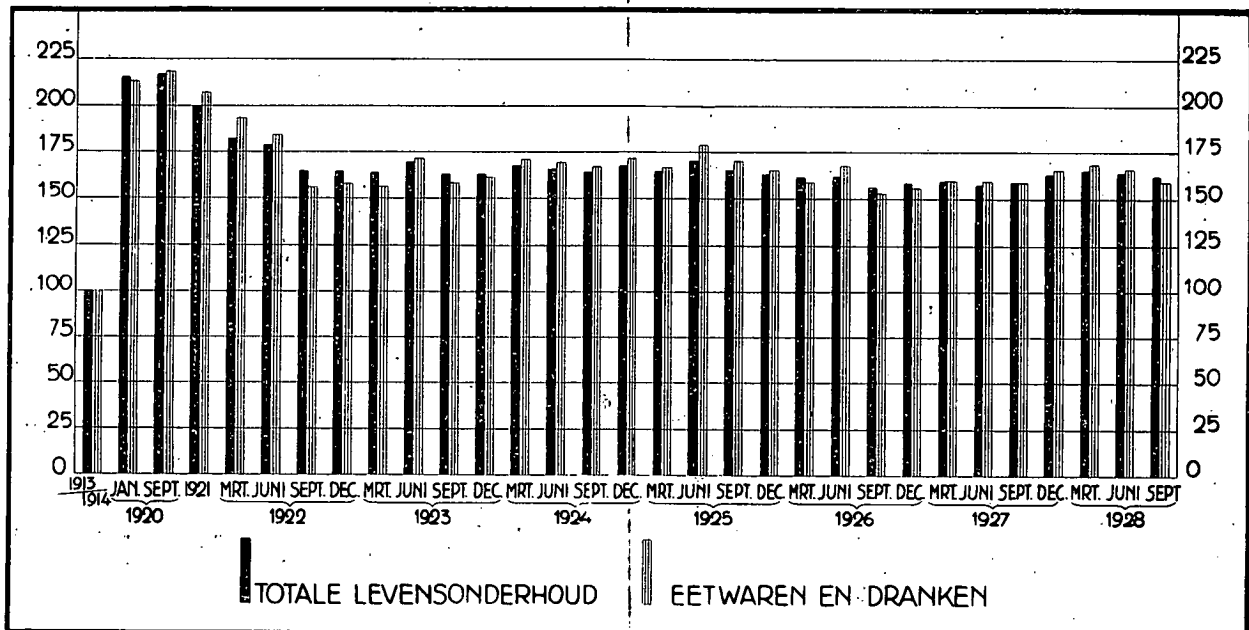
(De gemiddelden zijn door ons berekend).

Merkwaardig is de overeenkomst, dat in beide reeksen de maand September 1920 het hoogste cijfer geeft; over de geheele linie zijn de Amsterdamsche indexcijfers het hoogst. Daarnaast valt te releveeren, dat na de duurste maand — September 1920 — Den Haag daarna bijna doorlopend de grootste daling geeft te zien; de post Belastingen speelt daarbij een rol, waarop wij aanstonds terugkomen.

Overigens spreken de verschillen in de uitkomsten voor zichzelf.

Wat de samenstelling der reeksen betreft, dient allereerst opgemerkt, dat in de Amsterdamsche reeks het prijzniveau 1911/13 = 100 en in de Haagsche Aug. 1913—Aug. 1914 = 100. De verschillen hier-

Indexcijfers der kosten van het levensonderhoud van arbeidersgezinnen 1913/14—Sept. 1928 te 's-Gravenhage. Augustus 1913—Augustus 1914 = 100.

Zoo hebben we dus thans in ons land gekregen een tweede reeks indexcijfers der kosten van levensonderhoud voor arbeidersgezinnen, welke reeks eveneens

door ontstaan zullen echter gering zijn.

De tweede kwestie, welke aandacht verdient, is het feit, dat men bij de A'damsche reeks tot de maand

Maart 1920 is uitgegaan van de levenswijze in het jaar 1910/1911 — periode van onderzoek van de Sociaal-democratische Studieclub — en daarna gerekend is met uitkomsten van een onderzoek gedurende één enkele maand tot Oct. 1923 toe — eigenlijk tot Maart 1926, om vervolgens de levenswijze in het jaar 1 Oct. 1923 tot 1 October 1924 in aanmerking te nemen.

Practisch komt het er dus op neer, dat men 3 reeksen aan elkaar heeft gekoppeld.

De Haagsche reeks daarentegen bestaat uit één geheel. Basis van alle berekeningen zijn de uitkomsten van het onderzoek in het geheele jaar 1921; daarvan uitgaande zijn de cijfers voor de voorafgaande en de volgende perioden berekend. Indien bij de Haagsche berekeningen eveneens uitgegaan was van de levenswijze in 1910/1911, zouden de indexcijfers weliswaar wat hooger zijn geworden dan de thans verkregene, evenwel de betrekkelijke onvolkomenheid der beschikbare gegevens uit het onderzoek in 1910/1911 maakten het wenschelijk, *ten einde de meest betrouwbare berekeningen te kunnen maken*, uit te gaan van de gegevens uit het jaar 1921.

Door deze keuze — voor wie betrouwbare cijfers het doel der berekeningen waren stond geen andere open — is het indexcijfer mogelijk iets gedrukt; in het andere geval zou het iets opgevoerd zijn; doordat Amsterdam uitging van 1910/1911 zijn de cijfers waarschijnlijk wat hooger.

* * *

We zijn thans nog verplicht bij enkele andere kwesties stil te staan; kwesties, welke in de Haagsche publicatie worden aangeduid met: *wijze van omrekening van eenige posten*.

De eerste onder dat hoofd genoemde zijn de *belastingen*.

Het is bekend, dat het Amsterdamsche Bureau van Statistiek uit de budgets en dus uit zijn berekeningen den post Belastingen — alle soorten dus — heeft weggelaten.

Het Haagsche Bureau daarentegen heeft van den beginne af rekening gehouden met de belastingen en ook in de nieuwe reeks 1913/1914—1928 zijn de belastingen opgenomen.

Ons dunkt deze kwestie van genoegzame beteekenis om nader bekeken te worden.

Geven we eerst de redenen, waarom het Amsterdamsche Bureau van stonde af aan de belastingen heeft weggelaten.

Toen in het jaar 1920 critiek werd uitgeoefend op de publicatie der betreffende duurtcijfers van het Gem. Bureau voor Statistiek te Amsterdam, welke critiek o.m. het weglaten der belasting betrof — een element, dat invloed had op het eindcijfer werd buiten rekening gelaten — is in het Gemeenteblad van 1920 afd. I blz. 3521 e.v. een en ander tegen deze critiek aangevoerd.

Onder andere werd betoogd, dat allerlei technische moeilijkheden zich voordeden. De kern der bezwaren was deze, dat toen de plaatselijke belasting naar het inkomen door de invoering van het progressieve tarief in minder sterke mate dan vroeger op de lage inkomens ging drukken — feitelijk was voor deze inkomens een daling ingetreden, kreeg de verrekening — uitgaande immers van onveranderd inkomen, d.i. het inkomen uit 1910/1911 — een zoodanigen invloed op het eindcijfer, dat dit laatste ongerijmd werd.

De onhoudbaarheid der methode werd hierdoor duidelijk. Het weglaten van dit onderdeel heeft dus een onjuistheid hersteld, waardoor de waarde der cijfers niet verlaagd, maar verhoogd is.

Tot zoover de bezwaren van Amsterdam, waarvan een der conclusies nog luidde. De vraag was dus of het mogelijk was, een andere, wel bruikbare methode daarvoor (voor de gevolgte) in de plaats te stellen. Deze werd evenwel niet gevonden.

* * *

Gedurende de jaren 1921—1928 heeft het Haagsche Statistische Bureau steeds met de belastingen rekening gehouden. Moest dat doen, wilde de waarde van de te berekenen indexcijfers niet ernstig dalen. Immers de zaak staat principieel zoo. Bij de inkomstenbelasting — Rijk en Gemeente — zijn de op te brengen bedragen afhankelijk van de grootte van het inkomen. Er zijn echter in de budgets meer posten waar, bij de te berekenen duurt cijfers rekening moet worden gehouden met de grootte van het inkomen, bijv. schoolgelden en vakverenigingscontributies. We herhalen, principieel is er in de berekening van een duurtcijfer voor de posten inkomstenbelasting, schoolgelden en vakverenigingscontributie (en ook die voor de politieke partij veelal) geen verschil.

Zóó gezien is het al heel bezwaarlijk, om welke redenen dan ook, deze posten bij de berekening van een algemeen duurtcijfer uit te schakelen.

We ontkennen niet, dat de berekening van duurtcijfers voor deze posten, moeilijkheden met zich bracht; berekening bleek echter mogelijk.

Groter werden de bezwaren bij de vergelijking van de periode 1913/1914 met het jaar 1921.

Op blz. 13 der publicatie vinden we de volgende uitspraak:

„Groter moeilijkheden gaf de berekening van den reductiefactor voor de omrekening van 1921 op 1913/14, meer in het bijzonder voor den post Inkomstenbelasting. In verband met de waardevermindering van het geld spreekt het vanzelf, dat, ook al zouden de tarieven geheel ongewijzigd zijn gebleven, een belastingaanslag naar een inkomen van bijv. f 1000,— in 1913/14 niet kan gesteld worden tegenover een aanslag naar hetzelfde inkomen in 1921; een omrekening van den post, waarbij werd vastgesteld, hoe hoog de aanslagen in 1913/14 zouden geweest zijn voor de inkomens der gezinnen van 1921, zou dus een geheel verkeerd beeld van de wijziging van dien post geven.

De moeilijkheid is op de volgende wijze opgelost. Rekening houdende met hetgeen is vermeld omtrent de gezinnen, die in 1910/11 en 1921 hebben medegewerkt, mag aangenomen worden, dat de inkomens der gezinshoofden in beide jaren aan de gezinnen ongeveer dezelfde welvaart zullen hebben verschaft. De druk van de Inkomstenbelasting op het budget van gezinnen als aan het onderzoek van 1910/11 hebben medegewerkt zal dus vergeleken kunnen worden met dien op het budget van gezinnen als bij het onderzoek van 1921 waren betrokken en het cijfer, dat de verhouding tusschen den druk in 1913 en dien in 1921 weergeeft, zal kunnen dienen als reductiefactor voor den post Inkomstenbelasting.

De berekening van den druk der Inkomstenbelasting in 1913/1914 en 1921 heeft nu op de volgende wijze plaats gehad. De hoofden der gezinnen, welke aan het onderzoek in 1910/11 hebben deelgenomen, hadden een inkomen variërend van f 700,— tot f 950,—. Van 5 inkomensklassen, nl. van f 700,— tot f 750,— en verder met f 50,— opklimend tot f 900,——f 950,—, is vastgesteld, hoe groot de belastingaanslag in 1913/1914 zou zijn geweest; voor elke inkomensklasse zijn daarbij 6 gevallen genomen, nl. een gezin zonder kinderen en 5 gezinnen met resp. 1, 2, 3, 4 en 5 kinderen. Uit deze 30 aanslagen in de Inkomstenbelasting (voor het Rijk de Bedrijfsbelasting) is één gemiddelde aanslag berekend en nagegaan, welk deel deze aanslag vormt van het gemiddelde inkomen der aangeslagenen.

Op geheel overeenkomstige wijze is te werk gegaan ten aanzien van het jaar 1921. In verband met de verschillende inkomens der gezinshoofden werd voor dat jaar uit 11 inkomensklassen de aanslag berekend van 66 aangeslagenen en eveneens vastgesteld, welk percentage de gemiddelde aanslag vormt van het gemiddelde inkomen.

De reductiefactor is daarna berekend uit de verhouding der percentages, gevonden voor de jaren 1913/1914 en 1921.

De post vakverenigingscontributie werd op overeenkomstige wijze omgerekend.

We gelooven, dat de pogingen, op bevredigende wijze een oplossing voor de omrekeningsmoeilijkheden te vinden, geslaagd zijn.

Voor andere bijzonderheden verwijzen we naar de publicatie.

J. RENSEN.

's-Gravenhage, Jan. 1929.

IN- EN DOORVOER VAN KIPPEN- EN EENDENEIEREN.

De heer J. J. van Riemsdijk te A'dam schrijft ons:

Door de regeering is ingediend een ontwerp van wet, houdende bepalingen betreffende den in- en doorvoer van kippen- en eendeneieren. Doel is van dit ontwerp o.a. het mogelijk te maken, dat de goede naam, dien onze eieren in het buitenland genieten, niet in gevaar te brengen, doordat met buitenlandse eieren wordt geknoeid. De regeering meent, dat dergelijke maatregelen noodzakelijk zijn, nu in Engeland op grond van de Merchandise Marks Act van 1928 de invoer van eieren de volgende maand aan bepaalde voorschriften wordt gebonden.

Het lijkt mij een maatregel, welke zeer is toe te juichen, alleen is het jammer, dat niet eerder bepalingen in het leven zijn geroepen, waardoor de reële handel in de diverse landbouwproducten kan worden beschermd tegen het optreden van enkele knoeiers.

Wat een ellende zou er zijn voorkomen, en hoeveel millioenen zouden er zijn gespaard, indien de regeering in het laatst van de vorige eeuw in staat was gesteld, krachtig op te treden tegen de personen, die door het mengen van boter en margarine den goeden naam van de Nederlandsche boter in het buitenland te grabbel hebben gegoooid. Welk een enorme krachtsinspanning heeft het niet gekost, om dien naam (door middel van het rijksbotermerk) weer te herstellen.

Het is bij benadering niet te zeggen, hoeveel millioenen de Nederlandsche landbouw sedert 4 Juni 1926 heeft verloren, doordat Engeland den invoer van versch varkensvleesch uit ons land heeft verboden. Het Nederlandsche varkensvleesch had in Engeland zoo'n goeden naam, dat een handelaar daar eens extra van wilde profiteren door Belgische varkens via een Nederlandsche haven naar Engeland te verschepen. Hoe vaak dat goed is gegaan is niet bekend, doch toen bleek, dat zoo'n zending afkomstig was van met monden klauwzeer besmette varkens, was het uit met den geheelen uitvoer van versch varkensvleesch naar Engeland.

En hoe vaak wordt er niet straffeloos met merken geknoeid, hetgeen gemakkelijk wordt gemaakt, doordat in ons land geen afdoende maatregelen kunnen worden genomen, om dat onmogelijk te maken. Ik wijs op den herhaaldelijk geconstateerden handel in z.g. goedgekeurde pootaardappels, welke aardappels bij onderzoek bleken, gewoon ergens op een markt voor consumptie-aardappelen te zijn gekocht. Hoe vaak wijzen de landbouwconsulenten van den buitenschen voorlichtingsdienst er niet op, dat dan met zaaizaad, dan met erwten, dan weer met een ander landbouwproduct zoodanig wordt geknoeid, dat de goede naam der Nederlandsche bodemproducten er ernstig door in het gedrang komt.

Is het niet beschamend steeds weer te lezen, dat het hoogergenoemden ambtenaren bij herhaling gelukt de wederverkoopten in het buitenland met succes voor den strafrechter te brengen, omdat men *daar* wel wettelijke voorschriften heeft, welke dergelijk geknoei strafbaar stellen? Moeten wij steeds zoo lang wachten met in te grijpen, totdat de schade zoo groot wordt, dat men van een nationale ramp kan spreken?

Ten slotte zijn maatregelen tot bescherming van den goeden naam van de Nederlandsche land- en tuinbouwproducten toch evengoed in het belang van den eerlijken handel als van den land- en tuinbouwer. De tuinbouwers en de exporteurs van groenten, fruit en aardappels hebben dat dan ook reeds sedert eenige jaren ingezien en in het Uitvoer-Contrôle-Bureau hebben zij een instelling, welke den goeden naam van het Nederlandsche product handhaaft. Dit bleek mij de afgelopen maanden zeer duidelijk uit een paar artikelen in „Wirtschaftsdienst” en uit een Deutsche publicatie „Die Verwertung der Kartoffelernten”. De Nederlandsche kleiaardappel heeft, dank zij het oranje leeuwje (het merk van het U. C. B.) zoo'n goeden naam op de West-Duitsche markt, dat de Duit-

scher het onmogelijk acht daartegen te concurreren. De Kartoffelgesellschaft ziet dan ook geen heil in de verhooging van de invoerrechten met een paar Mark per 100 KG., doch meent, dat alleen een invoerverbod den Duitser, die het niet hindert per pond aardappelen een paar Pfennige meer te betalen, wanneer hij maar een goede aardappel heeft, kan brengen tot het eten van Duitse aardappelen.

Alle landen doen alle mogelijke moeite om te zorgen, dat op de internationale markt alleen maar goede producten kunnen worden aangeboden. Want alleen op die wijze is men er zeker van, dat men zich tegen buitenslandsche concurrenten afdoende kan verweren. Alleen in ons land doet men dat niet, omdat de handel geen strootje op zijn weg wil hebben. Het komt mij voor, dat het vaak wat wordt overdreven, en dat het vooral de handelaar met het spreekwoordelijk ruime geweten is, die zich zoo verzet tegen elken maatregel, welke zijn „te groote” vrijheid aan banden tracht te leggen.

Daarom is deze eerste poging van onze regeering, om den Nederlandschen producent te beschermen tegen den handelaar, die er geen bezwaar in ziet buitenslandsche artikelen al of niet *met* het product van eigen bodem verpakt, als Nederlandsche waar aan te bieden, te beschouwen als een eerste stap in de goede richting. Omdat tot op heden wettelijke bepalingen ontbreken, is het mogelijk eieren, uit Midden-Europa afkomstig, in Engeland in te voeren onder den naam van versche Hollandsche eieren. Hierin ligt m.i. ook de verklaring voor de mededeeling van onzen Rijkslandbouwconsulent in „Handelsberichten” van 17 Januari jl., dat een Britsche importeur geen Nederlandsche eieren meer wilde hebben, omdat bij herhaling in de zendingen niet geheel versche *Nederlandsche* eieren werden aangetroffen. Immers aan het ei is niet te zien of het in Voorthuizen, Ruurlo of ergens in Polen is gelegd, zoodat onze consulent zich juist had uitgedrukt, indien hij voor het door mij gecursiveerde woord had geschreven „*uit Nederland geïmporteerde*”. Sedert Juni 1926 weten wij helaas, hoeveel schade één handelaar in Nederlandsch-Belgisch varkensvleesch den Nederlandschen landbouw kan berokkenen.

HET NIEUWE ONTWERP-ELECTRICITEITSWET.

In het nummer van 28 November 1928 van dit Weekblad heeft Prof. C. Feldmann aan bovengenoemd wetsontwerp een beschouwing gewijd, waarvan de conclusie luidt: „Het is wenschelijk, dat dit wetsontwerp, al dan niet in ondergeschikte details gewijzigd, door de Kamer zal worden aanvaard, opdat de door vier Staatscommissies in 17 jaren voorbereide wettelijke regeling der electriciteitsvoorziening eindelijk vasten vorm verkrijge”.

Verschillende omstandigheden beletten mij tot nu toe op dit onderwerp terug te komen, maar nu ik eindelijk daartoe den tijd kan vinden zij het mij vergund in het kort de gronden uiteen te zetten, welke mij leiden tot een meening, afwijkend van die van den hooggeleerden schrijver.

Mijns inziens is dit wetsontwerp niet in het belang van een goede electriciteitsvoorziening. Het feit, dat nu reeds 17 jaren aan de wettelijke regeling van dit onderwerp gewerkt is, mag m.i. geen motief zijn om dit ontwerp, hoogstens in ondergeschikte details geamendeerd, nu maar te aanvaarden. Beter nog eenig uitstel van een wettelijke regeling, die ondeugdelijk moet worden geacht te zijn.

Het standpunt, waarop men zich ten aanzien van een wettelijke regeling van deze materie dient te stellen, is m.i. eenvoudig dit: wordt door zoodanige regeling een goede verzorging van ons land met goedkope electriciteit *beter* bevorderd dan door den tegenwoordigen toestand? Waar nu het onderhavig wetsontwerp een wettelijk geregeld concessiestelsel beoogt, heeft men zich af te vragen: in hoeverre zou zulk een concessiestelsel bezwaren wegnemen in die

gedeelten des lands, waar nog geen concessies zijn verleend en in hoeverre wordt aan bezwaren tegevoetgekomen in die gedeelten des lands, waar op dit oogenblik reeds concessies zijn verleend zonder dat deze op een wet steunden.

Vooreerst dan een enkel woord over de provincie Zuid-Holland, waar geen eigen provinciaal bedrijf bestaat en van een Rijksconcessie geen sprake is. Welnu juist in die Provincie Zuid-Holland worden op electriciteitsgebied weinig of geen klachten vernomen; voor die provincie en haar inwoners kan de ontworpen regeling dus geen verbetering brengen. Veeleer is, met het oog op het feit, dat in andere provincies met het Rijksconcessiestelsel minder gunstige ervaringen zijn opgedaan, *a. priori* reeds de vrees gewettigd, dat de provincie Zuid-Holland er op achteruit zal gaan.

Intusschen zou dit nadeel wellicht op den koop moeten worden toegenomen of zou een uitzonderingstoestand voor de provincie Zuid-Holland in het leven moeten worden geroepen, wanneer door de voorgestelde wettelijke regeling de bezwaren tegen het concessiestelsel in de overige deelen des lands kwamen te vervallen. Welke die bezwaren zijn, is duidelijk tot uiting gekomen op het congres der Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten op 14 Juli 1926 te Middelburg gehouden en waarvan het verslag is afgedrukt in Gemeentebestuur 6de jaargang no. 8. Onder dit stelsel hebben de provinciale bedrijven, die soms met al te groote voortvarendheid, in duren tijd, afgelegen streken van geleidingen gingen voorzien en zich daardoor financieele moeilijkheden op den hals haalden, zich daarvoor schadeloos gesteld — zooals de Burgemeester van Breda, Mr. Dr. W. G. A. van Sonsbeek, ten Congresse in het licht stelde — door de winsten van de distributiebedrijven tot zich te trekken, distributiebedrijven van gemeenten, welke zelf toch enorm veel gedaan hadden om aan het provinciaal bedrijf uitbreiding te geven. De invloed van de gemeentebesturen op den aanleg en uitbreiding van het net en op tarieven en leveringsvoorwaarden was niet verzekerd. De feitelijke macht berustte in handen der provinciale besturen, die direct of indirect exploitanten van electriciteitsbedrijven waren, waardoor de ongewenschte toestand ontstond, dat bij conflicten tusschen een provinciaal bedrijf en een gemeente omtrent de electricificatie van die gemeente, een der concurrenten zijn eigen rechten regelde. Ook waterschappen trouwens zijn op deze wijze door de provinciale besturen tot electricificatie gedwongen. Bovendien kan het provinciaal bestuur aan zijn recht van controle op de gemeentelijke financiën middelen ontleenen om de plannen eener gemeente te verhinderen.

Was het dan ook wonder, dat voornoemd Congres der Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten over het algemeen er zeer mede was ingenomen, dat de Staatscommissie—van Lynden van Sandenburg in meerderheid een ontwerp van wet had ontworpen, dat brak met het concessiestelsel, waarover zooveel klachten tot uiting kwamen. Was het wonder, dat dit Congres het toejuichte, dat de meerderheid der Staatscommissie een wettelijke regeling wist te ontwerpen, waarin op gelukkige wijze de vrijheid van electriciteitsopwekking gepaard was aan de mogelijkheid van krachtig ingrijpen door het centraal gezag. Terecht zeide dan ook Mr. van Lanschot, Burgemeester van 's-Hertogenbosch, dat hij hoopte dat de Regeering er toe zou besluiten zich te stellen op het standpunt van het meerderheidsrapport. Dan zouden — aldus de heer van Lanschot — voor zeer vele gemeenten betere en meer rechtvaardige toestanden ontstaan en zouden wij kunnen zeggen, van Middelburg begint de Victorie, Luctor et Emergo, al strijdende zal op stuk van zaken de rechtvaardigheid moeten zegevieren.

De Minister heeft die verwachting den bodem ingeslagen: hij heeft het stelsel der meerderheid naast zich neergelegd en partij voor het concessiestelsel geko-

zen — een concessiestelsel, dat in het verleden — men denke aan het geschil over de stroomlevering in Twente — niet steeds aan een inderdaad economische stroomvoorziening ten goede is gekomen. De motieven, die den Minister er toe gebracht hebben dit standpunt in te nemen, komen mij voor niet erg sterk te zijn. Want wel zegt hij, dat er in de jaren, dat de concessies gewerkt hebben, groote vooruitgang is geweest wat de electriciteitsvoorziening betreft, maar wat verder in zijn toelichting op het wetsontwerp erkent hij zelf, dat die vooruitgang alleen te danken is aan de stijgende behoefte aan electriciteit, zoodat men hoogstens kan zeggen, dat het concessiestelsel de voldoening aan de stijgende behoefte niet onmogelijk heeft gemaakt. Trouwens die groote vooruitgang in de electriciteitsvoorziening vormt op stuk van zaken een argument tegen wettelijk ingrijpen, immers zonder een wet is bereikt, dat vrijwel het geheele land van electriciteit wordt voorzien. Wie het Gedenboek raadpleegt van de Vereeniging van Directeuren van Electriciteitsbedrijven in Nederland zal zien, dat die gedeelten van Nederland, die in 1926 nog niet geëlectriceerd waren, voornamelijk enkele eilanden zijn, waarvan de electriciteitsvoorziening onder welk stelsel dan ook, steeds met groote moeilijkheden gepaard zal gaan. Ben ik wel ingelicht, dan is op het oogenblik de toestand deze, dat bijna 90 pCt. van de bevolking van Nederland in een voorzieningsgebied eener electriciteitscentrale woont. Ik meen dus ook wel te mogen zeggen, dat het concessiestelsel niet noodig is terwille van de electricificatie van Nederland. En dan vraagt men zich af waarom dit concessiestelsel dan wel noodig is. Soms terwille van de voorwaarden, die aan de concessie moeten worden verbonden? De voornaamste van die voorwaarden vormt de naastings-clausule en nu kan ik zelfs een zekere achterdocht niet van mij afzetten, dat het geheele concessiestelsel juist om der wille van de naastings-clausule zoo wordt gepousseerd. Want anders begrijp ik niet goed, waarom juist die naastings-clausule bij de wet verplicht wordt voorgeschreven, terwijl het toch bekend is, dat daartegen ernstige bezwaren bestaan. Ik vrees dan ook, dat bij de voorstellers van dit wetsontwerp nog steeds de gedachte voorzit van een Staatselectriciteitsbedrijf in den zin van het bekende plan-König. Een vrees, die nog versterkt wordt door de uitlating op blz. 13 der Memorie van Toelichting, waarbij eraan herinnerd wordt, dat de naasting ook kan geschieden ten behoeve van een ander lichaam of een andere instelling dan het Rijk. Hierbij — aldus de Memorie — is gedacht aan het geval dat al dan niet met medewerking van het Rijk een naamlooze vennootschap zoude worden opgericht aan welke de electriciteitsbedrijven zouden overgaan.

Afstappende van deze meer algemeene opmerkingen wil ik er voorts nog op wijzen, dat de uitwerking, die aan het concessiestelsel bij het ontwerp wordt gegeven, m.i. niet gelukkig kan worden genoemd. Wie de artikelen nagaat uit den gezichtshoek van den rechtsstaat zal zich weinig bevredigd zien. Aan den Minister toch wordt met dit ontwerp een vrijwel dictatoriale macht gegeven op het gebied der electriciteitsvoorziening. Hij kan doen en laten wat hem goeddunkt zonder dat voor den belanghebbende eenig recours openstaat. Aan de belanghebbenden worden slechts verplichtingen opgelegd; rechten hebben zij blijkbaar niet.

Ik meen dan ook wel te mogen concluderen, dat dit ontwerp vele en velerlei bezwaren — want ik ontield mij nog van een bespreking der afzonderlijke artikelen — met zich brengt. Het zou, werd het tot wet verheven, geen bevrediging schenken aan hen, die nu klagen: integendeel het zal bij die klagers voegen hen die nu tevreden zijn. Het zal geen rechten scheppen, maar het electriciteitsbedrijf brengen onder de heerschappij van een almachtigen Minister. Het zal ons ook op dit stuk terugbrengen van den rechts-

staat naar den ambtenarenstaat. Uit al dien hoofde acht ik dit ontwerp dan ook niet in het belang van ons volk.

Mr. P. W. J. H. CORT VAN DER LINDEN.

DE INDISCHE MIDDELEN OVER DECEMBER 1928.

De totale opbrengst der Landsmiddelen gedurende het afgelopen jaar bedroeg *f* 731.562.000 tegen *f* 692.883.000 in het jaar 1927 of ruim *f* 38.6 m/m meer en *f* 66.3 m/m meer dan de raming 1928, waarin is begrepen rond *f* 20 m/m aandeel van Nederlandsch-Indië in een achterstallige uitkeering uit de Nederlandsche oorlogswinstbelasting.

De ontvangsten in verslagmaand bedroegen ruim *f* 14.5 m/m meer dan in dezelfde maand van 1927, terwijl de gemiddelde maandraming met bijna *f* 22 m/m werd overschreden.

De vooruitgang werd veroorzaakt door:

de belastinggroep ad circa	<i>f</i> 13.191 m/m
„ producten	„ „	0.827 „
allerlei middelen	„ „	0.730 „

met daartegenover een lagere opbrengst bij:

de monopolies ad circa	<i>f</i> 0.103 m/m
„ bedrijven	„ „	0.112 „

Vergeleken met de gemiddelde maandraming werd meer ontvangen aan:

belastingen	circa <i>f</i> 18.293 m/m
monopolies	„ „ 0.368 „
producten	„ „ 2.239 „
bedrijven	„ „ 0.290 „
allerlei middelen	„ „ 0.771 „

Vergelijking der ontvangsten in verslagmaand met die in dezelfde maand van het vorig jaar.

1. Belastingen (belangrijkste):

invoerrecht	meer <i>f</i> 0.747 m/m
statistiekrecht	„ „ 0.023 „
personeele belasting	„ „ 0.036 „
inkomstenbelasting	„ „ 1.934 „
vennootschapsbelasting	„ „ 11.639 „
zegelrecht	„ „ 0.629 „
successierecht	„ „ 0.024 „
slachtbelastingen	„ „ 0.012 „
uitvoerrecht	minder „ 0.233 „
accijnzen	„ „ 0.190 „
verponding	„ „ 1.069 „
landelijke inkomsten	„ „ 0.266 „

Alle bovengenoemde belastingen brachten meer op dan de gemiddelde maandraming, uitgezonderd uitvoerrecht, zegelrecht en landelijke inkomsten, die resp. *f* 0.130 m/m, *f* 0.157 m/m en *f* 1.157 m/m minder opleverden.

Het invoerrecht nam, evenals in vorige maanden, belangrijk toe en de opbrengst in het afgelopen jaar overtrof die van het jaar 1927 met *f* 9.591 m/m en de jaarraming met *f* 12.978 m/m.

Ook de accijnzen gaven in dit verband gezien, niet-tegenstaande de geringere opbrengst gedurende verslagmaand, gunstige cijfers en wel resp. *f* 4.304 m/m en *f* 6.118 m/m.

De hoogere opbrengst der vennootschapsbelasting in verslagmaand, vergeleken met dezelfde maand van het vorig jaar, ontstond, doordat in December 1928 door een klein aantal belastingplichtigen belangrijke bedragen werden gestort, terwijl de betaling van enkele zeer groote aanslagen in het jaar 1927 reeds in de maand November plaats had.

De totaal ontvangsten van de inkomstenbelasting, de vennootschapsbelasting en der landelijke inkomsten bedroegen in het afgelopen jaar resp. *f* 4.021 m/m, *f* 2.280 m/m en *f* 0.618 m/m meer dan in het jaar 1927.

2. Monopolies:

opium	minder <i>f</i> 0.128 m/m
zout	meer „ 0.084 „
pandhuizen	minder „ 0.059 „

Vergeleken met de gemiddelde maandraming gaven

opium en zout een hoogere opbrengst van resp. *f* 0.335 m/m en *f* 0.080 m/m, terwijl de pandhuisdienst *f* 0.047 minder opbracht.

De gunstige opiumopbrengst is het gevolg van de maatregelen, die getroffen werden tot intensiever bestrijding van den sluikhandel, terwijl de achteruitgang bij de pandhuisregie in verslagmaand, evenals in de vorige maanden, hoofdzakelijk is toe te schrijven aan het sinds 1 April 1928 voor de goedkoopende panden geldende nieuwe rentetarief.

De totaalopbrengst der leenbanken in het afgelopen jaar bedroeg *f* 2.320 m/m minder dan in het jaar tevoren en bleef *f* 0.653 m/m beneden de jaarraming.

3. Producten:

kina	meer <i>f</i> 0.023 m/m
boschwezen	„ „ 0.346 „
tin	„ „ 1.810 „
caoutchouc	minder „ 0.124 „
goud	„ „ 0.033 „
steenkolen	„ „ 1.195 „

Beneden de gemiddelde maandraming bleven: kina, caoutchouc en steenkolen.

De opbrengst van deze drie producten gedurende het afgelopen jaar bedroeg op het einde van verslagmaand resp. *f* 65.000, *f* 214.000 en *f* 1.841.000 minder dan over 1927, hetgeen eveneens het geval was met goud en tin en wel met resp. *f* 122.000 en *f* 17.435.000, terwijl het boschwezen *f* 688.000 meer opleverde. Goud en tin brachten echter resp. *f* 183.000 en *f* 3.724.000 meer op dan de jaarraming.

4. Bedrijven:

Havenwezen	meer <i>f</i> 0.670 m/m
P. T. & T.-dienst	„ „ 0.021 „
Baggerdienst	minder „ 0.394 „
Landsdrukkerij	„ „ 0.068 „
S.S. en Tr.	„ „ 0.210 „
W. en E.	„ „ 0.132 „

In de gunstige uitkomsten bij den P. T. T.-dienst werd bijgedragen door de:

posterijen met	<i>f</i> 3.000
telegrafie	„ „ 5.000
telefonie	„ „ 63.000

doch aan andere ontvangsten werd *f* 49.000 minder ontvangen.

Gedurende het afgelopen jaar werd door dien dienst in totaal *f* 1.926 m/m meer ontvangen dan in het jaar tevoren en *f* 1.207 m/m meer dan de jaarraming.

De opbrengst der S.S. en Tr. bleef in verslagmaand *f* 456.000 beneden de gemiddelde maandraming, de jaarraming werd echter overeenkomstig de verwachting als gevolg van de toename van het goederenvervoer op Java aanmerkelijk overschreden (*f* 2.816 m/m), terwijl in het jaar 1928 ruim *f* 3.118 m/m meer werd ontvangen dan in 1927; de overige bedrijven gaven ten aanzien van de gemiddelde maandraming een gunstig beeld, doch bij de Landsdrukkerij en den dienst voor W. en E. bleven de ontvangsten gedurende het afgelopen jaar beneden de jaarraming.

Bij den baggerdienst werd in 1928 *f* 534.000 meer ontvangen dan in het jaar tevoren en de jaarraming met *f* 1.194.000 overschreden als gevolg van voor particulieren verricht opspuitwerk.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

HET TARIEFVRAAGSTUK VAN DE BELGISCHE SPOORWEGEN.

Prof. G. de Leener te Brussel schrijft ons:

Ten allen tijde heeft België het voordeel gehad van zeer goedkope spoorwegtarieven, wat toegeschreven moet worden aan de directe inmenging van den Staat in de exploitatie van de spoorwegen vanaf hun oprichting krachtens de wet van 1 Mei 1834. Immers, artikel 5 van deze wet luidde als volgt: „De opbrengst van de spoorwegen, voortvloeiende uit de tarieven, die jaarlijks door de wet zullen worden vast-

gesteld, zal dienen tot dekking van den interest en de amortisatie van de leening, evenals voor de jaarlijkse kosten van onderhoud en aflossingen."

Volgens deze bepaling ziet de Belgische staat in de exploitatie van de spoorwegen geen enkele bron van inkomsten voor de schatkist. In den loop der jaren zijn de opvattingen in dien zin veranderd, dat sommigen de spoorwegen als een „melkkoetje" voor de staatsfinanciën wilden beschouwen. Evenwel hebben deze nog nooit een dergelijk voordeel uit de exploitatie van de spoorwegen getrokken.

In werkelijkheid was het overschot van de ontvangsten boven de uitgaven, daaronder begrepen de financiële lasten, die in bepaalde jaren zeer aanzienlijk zijn geweest, bijna nihil; somtijds veranderde het zelfs in een deficit. Over het algemeen werden de tekorten van de nadeeligen jaren in mindering gebracht op het batig saldo van de winstgevende jaren.

Het getuigt overigens van een goede politiek, dat de staat als exploitant van de spoorwegen de vervoerkosten vaststelt tegen kostprijs. De staat moet slechts het publiek belang dienen en kan geen onderscheid maken tusschen de particuliere belangen. Dat wil zeggen, dat het den staat verboden is om in zijn kwaliteit van exploitant in het vervoerstelsel op een verborgen wijze belastingen te heffen. Hij mag noch winnen, noch verliezen op de exploitatie. Dat men van den kant van den staat de indirecte heffing van een transportbelasting onder den vorm van voorkeurtarieven moet afkeuren, is zelf het gevolg van zijn rol in de economische politiek van het land. Zou men kunnen toestaan, dat de staat door de uitoefening van een monopolie voordeel uit deze positie zou trekken om een belasting op het vervoer te heffen, waarvan het resultaat een vermindering van het geheele verkeer zou zijn? Dit zou het tegengestelde zijn van het doel, dat de staat moet nastreven, te weten de maximale ontwikkeling van de productie en van het ruilverkeer.

* * *

Deze kwestie scheen in principe geheel te moeten veranderen door de oprichting van de Nationale Maatschappij van de Belgische Spoorwegen op 23 Juli 1926, waarin de Belgische staat zijn gehele spoorwegnet inbracht. De statuten van deze nieuwe maatschappij verzekerden haar een zeer groote zelfstandigheid, die haar in staat moest stellen een behoorlijke belooning van haar eigen kapitaal te verkrijgen. Indien om de reeds genoemde redenen de staat uit het oogpunt van een goede politiek geen voordeel mag trekken uit de exploitatie van de spoorwegen, is niets normaler dan dat een maatschappij, die het vervoer exploiteert en tarieven vaststelt, dit zoodanig doet, dat zij een zoo hoog mogelijke winst behaalt.

Dit is bovendien de bevoegdheid van de Nationale Maatschappij van de Belgische Spoorwegen, onder voorbehoud van de bescherming van het publiek belang, voorzien in de wet, die deze maatschappij in het leven riep. Volgens artikel 16 zullen de tarieven worden vastgesteld door den Raad van Beheer; evenwel zal de regeering steeds het recht hebben een verlagening te eischen of een verhooging te verbieden. Aan den anderen kant hebben de omstandigheden, waaronder deze maatschappij is opgericht, er in zekeren zin een fiscaal instrument van gemaakt. Het ging er om de bezitters van de schatkistobligaties schadeloos te stellen, waardoor de inwisseling van hun waardepapieren tegen preferente aandelen van de Nationale Maatschappij wettelijk werd voorgeschreven om België van een financiële en monetaire débâcle te redden, die in Juli 1926 dreigde. Zou bepaald de overeenkomst van 11 Jan. 1927 tusschen den Belgischen staat, het Amortisatiefonds van de Openbare Schuld en de Nationale Maatschappij in artikel 9, dat de Raad van Beheer de tarieven zoodanig zal vaststellen, dat, behalve in geval van overmacht, de preferente aandeelhouders boven de rente van 6 pCt., die door den staat gegarandeerd is, kunnen rekenen

op een extra dividend van 2.70 pCt., waarvan de regeering bij de uitgifte de moreele verplichting op zich heeft genomen.

Evenwel heeft België door de spoorwegpolitiek, gevolgd onder het stelsel van staatsexploitatie, het voordeel gehad van zeer goedkope transporttarieven. Deze zijn één van de essentieele voorwaarde van het nationale economische leven geworden. Indien België een goedkoop land is, is dit voordeel ongetwijfeld voor een groot gedeelte toe te schrijven aan de middelmatige inheemsche transporttarieven. Daarbij komt nog een andere omstandigheid. De Belgische industrie is georiënteerd naar de productie van die artikelen, die over het algemeen een geringe specifieke waarde hebben met betrekking tot hun gewicht en volume. Zoo zou een aanzienlijke verhooging van de spoorwegtarieven voor het economisch systeem van het land zeer ernstige gevolgen met zich medebrengen. De Nationale Maatschappij heeft er wel voor gewaakt België hieraan bloot te stellen.

Nog een andere omstandigheid moest eveneens ten gunste van de handhaving van zoo laag mogelijke spoorwegtarieven pleiten. België is al sedert langen tijd een doorvoerland. De buitenlandsche concurrentie met betrekking tot onze doorvoerhandel heeft ten allen tijde een bijzondere rol in ons vervoervraagstuk gespeeld. De tarifiering van de spoorwegen, zooals zij door den Belgischen staat voor de oprichting van de Nationale Maatschappij werd toegepast, is altijd geïnspireerd geworden door den wensch om den buitenlandschen doorvoer voor België te behouden met alle voordeelen, die daaraan zijn verbonden.

Ten tijde van de oprichting van de Nationale Maatschappij waren de spoorwegtarieven buitengewoon goedkoop; zij waren in goudfranken gerekend aanzienlijk lager dan vóór den oorlog. Evenwel was de Nationale Maatschappij verplicht de tarieven te verhoogen om uit de exploitatie van de spoorwegen een voldoende rendement te verkrijgen, dat haar in staat zou stellen aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Daarin slaagde zij zonder moeite, terwijl nochtans de tarieven zeer middelmatig bleven. Zij bereikte dit resultaat, dank zij de besparingen, die zij op de exploitatiekosten wist te bereiken. Door het uitstekend gevoerde beheer kon de maatschappij hervormingen doorvoeren, waarvan de mogelijkheid onder de oude leiding van den staat zou zijn uitgesloten.

De eerste algemeene tariefverhoging onder het nieuwe régime werd 1 October 1926 van kracht. Zij bedroeg 25 pCt. onder voorwaarde, dat geen enkel tarief het equivalent in goud van de vooroorlogse tarieven zou overschrijden. Voor bepaalde artikelen werd de verhoging beperkt tot 15 pCt., met het oog op het gevaar van de concurrentie van het vervoer met vrachtauto's, waartoe deze artikelen zich gemakkelijk leenden, dank zij hun groote specifieke waarde en hun gemakkelijken omslag. Een uitzondering op de algemeene tariefverhoging van het reizigersvervoer werd gemaakt door die van de abonnementen tot 12½ pCt. te beperken.

Op basis van de goederentarieven waren de nieuwe tarieven relatief nog lager dan vóór den oorlog. Voor het meerendeel der artikelen was de verhoging achter gebleven bij de prijsstijging, of met andere woorden, de transportkosten waren relatief gedaald ten opzichte van de waarde der goederen. Er waren zelfs goederen, waarvoor de verhouding tusschen de transportkosten en hun waarde was verminderd met 30, 35, 40 en zelfs met bijna 50 pCt. Aan den anderen kant blijkt uit een vergelijking met de Fransche, Duitsche, Nederlandsche, Italiaansche en Zwitserseche tarieven, dat, behoudens uitzondering voor enkele Fransche en Italiaansche tarieven en voor bepaalde afstanden, de Belgische tarieven nog de goedkoopste waren.

* * *

1 In October 1926 scheen een nieuwe algemeene verhoging der tarieven niet meer noodzakelijk. Maar

twee maanden later diende de Nationale Maatschappij bij het Raadgevend Comité een nieuw voorstel in tot een verhooging van alle tarieven. Het herinnerde er bij deze gelegenheid aan, dat bij de verhoging in October 1926 de reizigerstarieven met 1.78 en de goederentarieven met 1.36 hadden moeten worden vermenigvuldigd ten einde deze in overeenstemming te brengen met de depreciatie van den franc. Evenwel bestond de vrees, dat een plotselinge vrij sterke verhoging de ontvangsten van de spoorwegen en den gunstigen toestand van de industrie in gevaar zou brengen, waardoor de stijgingscoëfficiënten tot het maximum van respectievelijk 1.25 voor de reizigerstarieven, 1.125 voor de abonnementen en 1.25 voor de goederentarieven beperkt werden.

Het motief tot de nieuwe tariefverhoging, die 15 Januari 1927 in werking trad, was de noodzakelijkheid van het verkrijgen van nieuwe inkomsten ten bedrage van Frs. 200 miljoen. Tegelijkertijd ging hiermede gepaard een verandering in de wijze van tarifiëring, nog dateerende uit de periode van de exploitatie door den Belgischen Staat, die bijv. voor het goederenvervoer zeer degressieve tarieven had vastgesteld. Deze degressie werd verminderd door een stijging van de tarieven over lange afstanden. Verder werden de tarieven voor kleine en groote ladingen zoodanig vastgesteld, dat het vervoer van groote hoeveelheden gestimuleerd werd. De verhogingen bedroegen in vele gevallen tusschen 5 en 15 pCt.

Evenwel bleef, in goudfranken omgerekend, het meerendeel van de goederentarieven beneden het peil van vóór den oorlog. Met het oog op de algemeene prijsstijging van goederen onderging de verhouding tusschen deze en de transportkosten geen merkbare wijziging. Alle personentarieven werden met 10 pCt. verhoogd.

De resultaten van de exploitatie gedurende het afgelopen jaar, waren niet voldoende om op de preferente aandelen een extra dividend van 2.70 pCt. uit te keeren; dit moest tot 2 pCt. beperkt blijven. Aan den anderen kant zijn de omstandigheden voor het loopende boekjaar van dien aard, dat slechts op een dividend van 1 pCt. kan worden gerekend. De Nationale Maatschappij van de Belgische spoorwegen verdient hierover geen verwijt. Integendeel sedert de overneming van den Belgischen Staat is er een groote vooruitgang te constateeren, die toe te schrijven is aan verschillende besparingen, welke bij de exploitatie zijn bereikt.

Indien evenwel de winsten, voortvloeiende uit de exploitatie, afnemen, is dit een gevolg van de toegenomen lasten om redenen, die buiten den wil van de directeurs liggen. Voor het loopende jaar wordt op een stijging van de uitgaven van ongeveer Frs. 300 miljoen gerekend, die hoofdzakelijk het gevolg is van de verleening van een maand extra salaris in navolging van het door de Regeering genomen initiatief ten aanzien van haar ambtenaren, verder aan een stijging van de noodzakelijke afschrijvingen door de instelling van een vernieuwingsfonds en ten slotte aan de stijging van de materiaalkosten.

De Nationale Maatschappij heeft gemeend, dat zij de verhoging van de uitgaven moest beantwoorden met een verhoging van de inkomsten, die haar op zijn minst in staat zou stellen voor het loopende jaar het extra dividend van 2 pCt. te handhaven, dat zij ook over 1928 heeft uitgekeerd. Zij beschikte hiervoor over geen andere middelen, dan een tariefverhoging. Bovendien behoeft deze, binnen redelijke grenzen te houden verhoging bijna geen moeilijkheden met zich mee te brengen, aangezien alle reizigerstarieven met inbegrip van de abonnementen, in goudgeld goedkooper zijn dan in 1913; hetzelfde geldt voor bijna alle goederentarieven.

De nieuwe tarieven zullen 1 April a.s. in werking treden. Zij betreffen een verhoging van 5 pCt. voor de reizigers- en van 10 pCt. voor de goederentarieven. Bovendien zijn er veranderingen aangebracht in de

verschillende tariefklassen, betrekking hebbende op de te vervoeren tonnage om de expediteuren ertoe te brengen de wagons, die te hunner beschikking staan geheel te gebruiken. Het tariefverschil tusschen klasse A (vervoer van 5 of 10 ton minimum) en klasse B (vervoer van 15 tot 20 ton minimum), dat 30 pCt. bedroeg, is op 35 pCt. gebracht, terwijl het tariefverschil tusschen klasse A en klasse B (vervoer van 10 tot 15 ton minimum) van 10 tot 15 pCt. is verhoogd. Geen verhoging heeft plaats gevonden voor talrijke speciale tarieven. Voor het vervoer van steenkolen, met uitzondering van het vervoer voor exportdoeleinden, bedraagt de verhoging slechts 7 pCt.

* *

De hierboven genoemde tariefverhogingen van de Nationale Maatschappij blijven evenwel nog zeer middelmatig. Zoo zijn bijv. de reizigerstarieven voor derde klasse biljetten, enkele reis, berekend naar de oude waarde van den gouden franc 17 pCt. lager dan vóór den oorlog. Ten aanzien van de tarieven voor vrachtgoed bedragen de coëfficiënten van de goudprijzen van de algemeene klasse tusschen 0.84 en 1.57 in vergelijking met de prijzen van 1914. Voor steenkool zijn de nieuwe tarieven 28 pCt. lager dan die van vóór den oorlog; voor de metalen (speciaal tarief No. 13) bedraagt het verschil 18 pCt.

Om de voordeelen van deze tarieven geheel tot hun waarde te doen komen moet men eveneens de stijging van de uitgaven beschouwen. In totaal wijst de goudindex een prijsstijging van 20 pCt. met de vooroorlogsche periode aan.

Alleen reeds voor het gemiddelde peil van de salarissen van het personeel bedraagt de stijging 30 pCt.

Met het oog op een dergelijke stijging van de exploitatiekosten zou de Nationale Maatschappij haar tarieven niet zoo laag hebben kunnen houden en tegelijkertijd een extra dividend op de preferente aandelen uitkeeren, indien zij er door een goede bedrijfs-politiek niet in geslaagd was overal groote besparingen op de exploitatie te bereiken en het rendement te verbeteren.

AANTEKENINGEN.

Discontoverhoging van De Nederlandsche Bank.

Nadat De Nederlandsche Bank vanaf 13 Oct. 1927, dus bijna 1½ jaar, haar disconto op 4½ pCt. heeft gehandhaafd, heeft zij Zaterdag jl. het besluit genomen tot verhoging met een vol percent.

Hiermede heeft De Nederlandsche Bank haar rentetarieven in overeenstemming gebracht met den officiëlen rentestand te Londen en New York, ten einde aan het afgeven van buitenlandsche deviezen, voortvloeiende uit de tot nu toe bestaande rentemarge met de twee grootste financiële centra paal en perk te stellen. Dat de positie van De Nederlandsche Bank de laatste weken aanzienlijk verzwakt is, getuigen onderstaande cijfers, die de voornaamste posten sedert het begin van dit jaar weergeven.

In miljoenen guldens.

Datum	Binnenl. Wissels, Prom. enz. in disconto.	Papier op het buitenland in disconto.	Beleeningen.	Munt en Munt-materiaal	Bankbiljetten en Bankassig. in omloop.	Saldo in Rek. Courant.	Diverse Rekeningen. p
31 December.	92,5	220,2	126,2	456,5	855,5	56,0	39,5
7 Januari.	95,7	219,8	98,2	456,3	834,3	50,9	37,9
14 "	80,6	220,2	97,4	456,6	812,8	49,7	31,9
21 "	69,5	205,5	99,2	456,8	789,0	47,7	31,0
28 "	62,4	203,2	97,7	457,5	782,7	44,4	32,0
4 Februari.	59,4	205,7	108,3	457,0	808,1	38,6	33,7
11 "	66,8	198,3	93,3	457,0	784,8	42,5	28,7
18 "	66,8	166,4	105,2	456,8	775,1	38,6	26,9
25 "	73,7	167,0	98,6	456,7	775,9	31,5	25,9
4 Maart	98,0	132,3	117,9	455,9	809,0	12,2	42,6
11 "	144,5	101,4	98,0	455,8	791,7	24,3	44,4
18 "	141,8	64,3	102,8	455,5	783,1	11,5	46,8
25 "	179,3	42,4	103,1	444,0	782,7	9,5	69,5

1) Sluitpost activa.

Dit overzicht geeft aanleiding tot het maken van enkele opmerkingen. In de eerste plaats is de goudvoorraad van de Bank vrijwel onaangetast gebleven en komt de verzwakte positie geheel tot uiting in de vermindering van de buitenlandse wisselportefeuille, die sedert het begin van het jaar met ruim 155 miljoen gulden is afgenomen.¹⁾ Vooral na de discontoverhoging van de Bank of England op 7 Februari heeft De Nederlandsche Bank voor een groot bedrag aan buitenlandse deviezen moeten afgeven, een verschijnsel, dat zich de laatste weken geaccentueerd heeft.

Het getuigt van een bedachtzame politiek, dat de Bank eerst nu tot een verhoging van haar rentetarieven is overgegaan. De verhoudingen op de internationale geldmarkt wisselen zoo snel, dat De Nederlandsche Bank waarschijnlijk steeds op een verbetering van den toestand op de groote financieele centra heeft gehoopt, om een maatregel te kunnen verhinderen, die een zoo verstrekken invloed op het geheele Nederlandsche bedrijfsleven heeft. Dat zij op een Zaterdag het disconto verhoogde, wijst evenwel op den zeer gespannen toestand. In dit verband zij nog opgemerkt, dat de balans van 18 Maart jl. voor het eerst het cijfer van het goudsaldo in het buitenland ten bedrage van bijna f 24 miljoen vermeldde.

Afgewacht dient te worden of de discontoverhoging in de eerstvolgende weken de positie van De Nederlandsche Bank aanzienlijk zal versterken. Immers de positie van de Bank of England blijft, ondanks de verhoging van een vol procent, nog steeds uiterst précair. Veel zal afhangen van de ontwikkeling van de geldmarkt in de Vereenigde Staten, die op het oogenblik aanzienlijke bedragen uit Europa aantrekt. Mocht deze toestand bestendig blijven, dan is te verwachten, dat de discontoverhogingen van Londen en Amsterdam haar terugslag zullen doen gevoelen op de overige Europeesche geldmarkten.

* * *

Ten slotte wijzen wij nog even op een bijzonderheid, die zich bij de jongste discontoverhoging heeft voorgedaan, namelijk op de gelijkstelling van de beleeningsrente op binnen- en buitenlandse fondsen.

Het afzonderlijke tarief voor beleeningen op buitenlandse effecten werd door De Nederlandsche Bank in December 1865 ingevoerd, in verband met het feit, dat de toenemende handel in deze fondsen toentertijd tot veel speculatie aanleiding gaf.

Afschaffing van dit afzonderlijk tarief heeft nadien ook in rustige tijden bezwaar ontmoet, omdat te vreezen stond, dat het publiek een dergelijken maatregel met al te groot optimisme zou bejegenen.

Op het oogenblik is echter wel genoegzaam bekend, dat De Nederlandsche Bank thans slechts een zoo geringe deel van de ter beurze verhandelde buitenlandse fondsen in het onderpand van beleeningen toelaat, dat een verschil in tarief, dat $\frac{1}{2}$ pCt. bedroeg, voor het beleenen van deze effecten en het beleenen van Nederlandsche fondsen niet langer bestendig behoeft te worden.

¹⁾ Bij het ter perse gaan van dit blad ontvangen wij den nieuwen weekstaat van De Nederlandsche Bank. Hieruit blijkt, dat de post papier op het buitenland opnieuw gedaald is met niet minder dan bijna f 22 miljoen. Tevens is de goudvoorraad, die sedert geruimen tijd ongeveer f 456 miljoen bedroeg, met f 12 miljoen afgenomen en wel door een vermindering van het goud, dat de Bank in het buitenland ter beschikking hield. In deze feiten ligt ongetwijfeld de verklaring voor het plotselinge op Zaterdag genomen besluit van onze centrale instelling.

Scheepvaart en verkeer te Rotterdam in 1928.

Aan het verslag van de Kamer van Koophandel en Fabrieken over 1928 ontleenen wij het volgende:

Algemeen overzicht van de Zeevaart.

Het jaar 1928 is, alles te zamen genomen, voor de zeevaart nauwelijks bevredigend te noemen. Vergeten mag echter niet worden, dat in het bijzonder gedurende de laatste

paar maanden veel goed gemaakt werd van hetgeen de eerste helft van 1928 had bedorven, ofschoon, op enkele uitzonderingen na, de vrachten lang niet stegen tot de hoogte van 1926, het jaar van de staking der Engelsche mijnwerkers.

Verschillende werven, in het bijzonder buitenlandsche, boekten belangrijke orders voor te bouwen trampschepen; ook de lijnvaart-maatschappijen gaan voort haar vlooten uit te breiden en te vernieuwen met moderne, hard loopende schepen. De oude schepen blijven echter in de vaart en worden vaak als „tramp“ gebruikt, zoodat de expansie der geregelde lijnen op den duur langs indirecten weg van nadeeligen invloed zal kunnen blijken te zijn op den gang van zaken bij de wilde vrachtaartsmaatschappijen. Of overigens het streven naar steeds sneller loopende schepen bij de geregelde lijnen, hiertoe geprikkeld door onderlinge concurrentie, economisch juist is, wordt door velen betwijfeld. De trampvaart heeft echter vele slechte jaren gehad en nu de tweede helft van 1928 betere uitkomsten heeft gegeven is de stemming opgewekt, niettegenstaande de vele factoren, die een vrachtverlaging zouden kunnen veroorzaken.

Bergingsbedrijf.

Afhankelijk als het is van evenementen is het bergingsbedrijf op zichzelf niet winstgevend uit te oefenen, wanneer uitsluitend het bergen van gezonken of gestrande schepen en/of ladingen wordt beoefend. Naast dit bedrijf moeten andere werkzaamheden worden verricht, waardoor het bergingsbedrijf als een gemengd bedrijf is te beschouwen.

Wat het eigenlijke bergen betreft, in het zee-bergingsbedrijf wordt, naar men ons mededeelt, de buitenlandse concurrentie zwaar gevoeld. Afscheiden van de bergingen, die alleen door de hulp van sleepboten werden tot stand gebracht, zijn op de kust slechts enkele groote bergingswerken verricht, alle met goed gevolg. Eenige groote werken waren daar ter plaatse nog onder handen.

De toestand in het binnenbergingsbedrijf wordt iets gunstiger geacht dan in het voorafgaande jaar.

Voor drijvende bokken was er gedurende dit jaar meer werk dan vorige jaren, zoodat de uitkomsten ook voor deze afdeling vrij goed zijn geweest. Door de vele drijvende bokken, die te Rotterdam aanwezig zijn, worden gaandeweg meer zware voorwerpen over deze haven verzonden.

Rijnvaart.

In het verslag over 1927, welk jaar als normaal voor de Rijnscheepvaart beschouwd kon worden, werd reeds vermeld, dat de Rijnvloot voor de behoeften te groot scheen. Ten gevolge van de minder omvangrijke vervoeren deed zich dit teveel aan scheepsruimte in het afgelopen jaar sterker gevoelen.

Een zeer nadeelige factor voor de reederijen blijven de concurrentie van de Deutsche spoorwegen en de uitzonderingstarieven voor de Deutsche zeehavens; een groot gedeelte van de transporten, die hun weg langs den Rijn zouden kunnen nemen, wordt daaraan onttrokken. Groote onrust ontstond dan ook tegen het einde van het jaar in de kringen der Rijnreederijen, toen bekend werd, dat de Deutsche en de Belgische spoorwegen tot overeenstemming trachtten te geraken betreffende bijzondere tarieven voor het vervoer per spoor, ten einde het transitoverkeer van Deutsche kolen over Antwerpen te doen toenemen en daarvan een belangrijk gedeelte per spoor te doen vervoeren. De Deutsche rijksregering heeft echter haar goedkeuring aan deze uitzonderingstarieven onthouden, maar er is weer eens duidelijk gebleken, welke gevaren de Rijnvaart, die zich toch reeds in een zeer netelige positie bevindt, bedreigen.

Luchtverkeer.

Het jaar 1928 is in meer dan één opzicht van buitengewoon veel belang geweest voor de ontwikkeling van de Nederlandsche Luchtvaart. Niet alleen valt voor de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij voor Nederland en Koloniën op haar Europeesch luchtnet een belangrijke vermeerdering van vervoer waar te nemen, ook in Indië werd op 2 November met het binnenlandsch luchtverkeer een begin gemaakt, doordat de Koninklijke Nederlandsch-Indische Luchtvaart Maatschappij (K.N.I.L.M.) haar werkzaamheden begon; ten slotte heeft het afgelopen jaar het begin van een aan praktische doeleinden dienstbaar gemaakt luchtverkeer tusschen Nederland en Batavia gebracht.

Het vervoer op de lijnen der K.L.M. en van de met haar samenwerkende maatschappijen bedroeg:

	Passagiers.	Goederen	Briefpost.	Pakketpost.
1928	17.007	674.606 KG.	34.862 KG.	23.237 KG.
1927	12.916	401.939 „	18.814 „	16.384 „

Er is dus een vermeerdering van het vervoer van passagiers met 32 pCt., van het goederenvervoer met 68 pCt.; een bijna tweevoudige toeneming van het postvervoer en een toeneming van 42 pCt. van het gewicht aan pakketpost.

Over het algemeen genomen heeft het luchtverkeer zich gedurende de laatste jaren buitengewoon uitgebreid. Het vervoer in den afgelopen winter bijv. is, ook vooral wat het aantal passagiers betreft, veel beter geweest dan in vorige jaren. Bij het openen van den zomerdienst zette het vervoer van bloemen reeds terstond krachtig in. Tuinbouwproducten volgden, waarvan in de maand Mei alleen rond 70.000 KG. werd verzonden. Hieronder waren ongeveer 40.000 KG. aardbeien, voor Londen bestemd; 18.000 KG. daarvan kwamen voor rekening van één verzender. In 1921 was het goederenvervoer over het geheele jaar niet meer dan dat van de aardbeien in de maand Mei van 1928. Het vervoer van andere goederen ontwikkelde zich eveneens krachtig. Het aantal luchtreizigers nam mede aanmerkelijk toe; in de maand Augustus 1928 werden bijv. ongeveer evenveel passagiers vervoerd als gedurende het geheele jaar 1923. Uit het verhoogde verkeer bleek gaandeweg meer de noodzakelijkheid tot het gebruik van bijzondere vrachtvliegtuigen, ten einde het vervoer van personen en dat van goederen gescheiden te kunnen houden. Op het einde van 1928 werd de eerste opdracht tot den bouw van twee vrachtvliegtuigen gegeven.

Een vergelijking tusschen twee bloeiperioden: 1896—1903 en 1921—1928.

Aan een lezing, die de heer B. M. Anderson Jr. op 9 Februari voor de Connecticut State Bankers Association heeft gehouden, ontleenen wij het volgende:

Dat wij in een nieuwe periode leven, waarin zich op financieel gebied groote veranderingen voordoen, zal wel door niemand worden ontkend. Evenwel is dit in zooverre geen opmerkelijk verschijnsel, dat zich nog slechts een kwart eeuw geleden een periode heeft afgespeeld, die niet minder merkwaardig was in haar financieele uitingen en die gepaard ging met een nog grootere ontwikkeling van de productie, van het transportwezen en van de handelsbeweging. Deze periode liep van 1896 tot 1903, maar duurde na een geweldigen terugslag op de beurs tot de paniek van 1907.

Goud- en Bankexpansie.

Beide nieuwe perioden werden ingeluid door en gingen vergezeld van een snelle stijging van den goudvoorraad in de Vereenigde Staten met als gevolg een snelle toeneming van den omvang der bankcredieten, zooals de volgende tabel aangeeft:

Deposito's en Goudvoorraad.
(In millioenen dollars).

Begin v. h. jaar	Goudvoorraad	Deposito's	Begin van het jaar	Goudvoorraad	Deposito's
1896	503	3,009.7	1921	2,942	29,831.0
1903	1,121	6,738.2	1928	4,379	43,233.1
Toenem. Procent.	618	3,728.5	Toenem. Procent.	1,437	13,402.1
toenem.	122.9	123.9	toenem.	48.8	44.9

Het gebruik van de vergrootte bankcredieten.

Beide perioden toonen een geweldige stijging van de bankcredieten, verleend tegen onderpand van effecten en eveneens een groote toeneming van de effectenportefeuilles der banken, voornamelijk van obligaties. Daarentegen gaf het bezit aan handelspapier in de eerste periode een relatieve daling en in de tweede periode een absolute daling te zien.

Wij schatten, dat het bedrag der leeningen, verstrekt op onderpand van effecten, en het effectenbezit der Nationale Banken in 1896 ongeveer 41 pCt. en in 1903 ongeveer 49 pCt. van het totaal der leeningen en beleggingen van de Nationale Banken bedroegen. Deze cijfers waren voor de Nationale Banken in 1921 41,9 en in 1928 55 pCt., terwijl zij voor de banken, die bij het Federal Reserve System aangesloten zijn, zich in 1921 en 1928 respectievelijk op 46,2 en 60,2 pCt. stelden.

Nationale Banken.

Het totaal bedrag der beleeningen en beleggingen.

(In millioenen dollars.)

6 Oct. 1896	1,090.3	30 Juni 1921	6,724.1
9 Sept. 1903	2,438.1	30 Juni 1928	12,261.1
Toeneming	1,347.8	Toeneming	5,537.0
Proc. toeneming	123.5	Proc. toeneming	82.3

Nationale Banken.

Handelspapier.

(In millioenen dollars.)

6 Oct. 1896	1,249.5	30 Juni 1921	9,025.1
9 Sept. 1903	2,108.8	30 Juni 1928	8,745.3
Toeneming	859.3	Afneming	—279.8
Proc. toeneming	68.7	Proc. afnemng	— 3.1

De Beurs.

Beide perioden werden gekenmerkt door een snelle stijging van de effectenkoersen. In de eerste periode stonden de spoorwegaandeelen op den voorgrond, terwijl in de tweede periode de industrieele aandelen het middelpunt van de belangstelling vormden.

Effectenkoersen.

Mitchell's koersen van 40 aandelen van transportondernemingen.	50 gecombineerde aand. 25 spoorwegaandeelen. 25 industrieele aandelen.		
1896	61 Laagste	1921	58.6 Laagste
1902	289 Hoogste	1929	251.5 Hoogste
Stijging	228	Stijging	192.9
Proc. stijging	373.8	Proc. stijging	329.2
	25 Industrieele aandelen.		
	1921	66.2 Laagste	
	1929	365.9 Hoogste	
	Stijging	299.7	
	Proc. stijging	452.7	

Prijzen voor zetels op de New Yorksche Beurs.

(In duizend dollars.)

1896	14 Laagste	1921	77.5 Laagste
1903	82 Hoogste	1928	595.0 Hoogste
Stijging	68	Stijging	517.5
Proc. stijging	485.7	Proc. stijging	668.0

Omzet van aandelen.

(In millioenen aandelen.)

1896	53.40	1921	171.60
1901	265.56	1926	449.04
1902	188.28	1927	576.96
1903	160.80	1928	920.52
Stijging	212.16	Stijging	1921-1928 748.92
Proc. stijg. (5 jaren)	397.3	Proc. stijg. (7 jaren)	436.4

Het renteniveau en het rendement van obligaties.

In beide perioden heerschte een lage rentestand, maar over het algemeen was deze in de eerste periode lager dan in de tweede. Het gemiddelde jaarlijksche rendement van 10 spoorwegobligaties bedroeg in de periode van 1899 tot 1906 minder dan 4 pCt.

Rendement van obligaties.

Jaar	Gemidd. v. 10 spoorw.-oblig. (Mitchell's gemidd.)	Gemidd. v. 15 spoorw.-oblig. (Standard Statistics gemidd.)	Jaar	Gemidd. v. 15 spoorw.-oblig. (Standard Statistics gemidd.)
1896	4.54	1921	5.57
1897	4.38	1922	4.85
1898	4.21	1923	4.98
1899	3.96	1924	4.78
1900	3.95	4.05	1925	4.67
1901	3.79	3.90	1926	4.51
1902	3.77	3.86	1927	4.31
1903	3.96	4.07	1928	4.34

Handelspapier, 4—6 maanden.

Jaar	Jaar		
1896	5.82	1921	6.53
1897	3.53	1922	4.43
1898	3.83	1923	4.98
1899	4.12	1924	3.91
1900	4.39	1925	4.03
1901	4.28	1926	4.24
1902	4.92	1927	4.01
1903	5.47	1928	4.84

Call leeningen op de New Yorksche Beurs.

Jaar	Range	Gemiddelde	Jaar	Range	Gemidd.
1896....	1-127	4.21	1921....	3½-9	5.95
1897....	1-5¼	1.77	1922....	2¾-6	4.34
1898....	½-6	2.16	1923....	3¼-8	4.91
1899....	1-186	5.04	1924....	2-5¾	3.08
1900....	1-25	2.93	1925....	2-6	4.18
1901....	1-75	3.98	1926....	3½-6	4.51
1902....	2-35	5.22	1927....	3¼-5¼	4.05
1903....	1-15	3.79	1928....	3¼-12	6.09

De ontwikkeling van de productie.

Wat de ontwikkeling van het productievolume betreft, overtrof de eerste periode aanzienlijk de nieuwe periode. De stijging in de periode van 1894—1903 bedroeg 43 pCt. en in die van 1921—1928 35 pCt. Eveneens was de procentueele toeneming van de waarde der productie in de vroegere periode aanzienlijk grooter. In die periode stegen namelijk de groothandelsprijzen veel sterker dan in de afgelopen 7 jaren.

Productievolume 1896—1903 en 1921—1928.

Jaar	Index van het fysische productievolume. Gemidd. voor 1894-96 = 100	Index van groothandels- prijzen 1896 = 100	Index van de waarde
1894 }			
1895 }	100	100	100
1896 }			
1897.....	121.3	100.1	121.4
1898.....	122.5	104.3	127.8
1899.....	121.0	112.3	135.9
1900.....	122.5	120.7	147.9
1901.....	125.3	111.9	149.0
1902.....	144.8	126.5	183.2
1903.....	143.1	128.2	183.5

Jaar	Index van het fysische productievolume. Gemidd. voor 1919-1921 = 100	Index van groothandels- prijzen 1921 = 100	Index van de waarde
1919 }			
1920 }	100	100	100
1921 }			
1922.....	109.8	99.1	108.8
1923.....	121.1	103.1	124.9
1924.....	119.3	100.5	119.9
1925.....	124.4	106.0	131.9
1926.....	128.8	102.5	132.0
1927.....	129.0	97.7	126.0
1928.....	134.6	100.1	134.7

Verschillen tusschen de beide perioden.

De ontwikkeling van de eerste nieuwe periode was het gevolg van een groote stijging van de wereldproductie van goud. De geheele wereld had een aandeel in deze stijging en het is opmerkelijk, dat de Vereenigde Staten bij de verdeling van deze groote productie achteraan kwamen. De tweede nieuwe periode, die in 1921 begon, was niet het gevolg van een vermeerdering van de wereld-goudproductie, doch van de abnormale concentratie van goud in de Vereenigde Staten.

De eerste periode was er dus één van een werkelijke gouddepreciatie, die zich uitte in stijgende groothandelsprijzen. Bij de tweede periode was er van een stijging van het prijsniveau, zooals wij boven hebben gezien, geen sprake en evenmin van een depreciatie van het goud.

Verder moet men rekening houden met het feit, dat in de tweede periode de werking van het Federal Reserve System tot uiting kwam, waardoor de invloed van den overmatigen goudvoorraad door de openmarkt politiek versterkt werd. Bovendien waren de verplichtingen voor een wettelijke reserve onder de Federal Reservewet niet zoo streng als in de eerste periode. Over het geheel waren de verhoudingen op de geldmarkt stabiel, zoodat de callrente in den herfst van 1928 niet die hoogte bereikte als in den herfst van 1902.

De periode van 1896—1903 begon aan het eind van een tijdvak, waarin de wereld voor het grootste deel overgegaan was tot den gouden standaard, en waarin een felle concurrentie tusschen de verschillende

landen heerschte voor een aandeel in den ontoereikenden wereldgoudvoorraad. Reeds vóór, maar ook tijdens deze periode nam de wereldproductie van goud evenwel aanzienlijk toe, waardoor er een einde kwam aan den internationalen wedloop naar goud. Op het oogenblik is men echter getuige van het begin van een nieuwe internationale concurrentie, en hoewel de goudproductie op het oogenblik groot is, blijft zij evenwel bij die van de periode van 1907—1915 ten achter.

Een andere kenmerkende tegenstelling is, dat in de eerste periode het geheele Amerikaansche bedrijfsleven bloeide, in het bijzonder de landbouw, wiens toestand op het oogenblik echter sterk afsteekt bij dien van de industrie.

De tegenwoordige bloeiperiode is in tegenstelling met de vroegere meer financieel dan industrieel of commercieel georiënteerd. Weliswaar heeft de industrie een enorme vlucht genomen, maar de productie is in de laatste jaren niet in die verhouding tot de financieele ontwikkeling gestegen als in de eerste periode het geval was.

Wat volgt op bloeiperioden?

In een zich zoo snel ontwikkelend land als de Vereenigde Staten zal de normale stijging van het productievolume niet tot stilstand komen, doch wel zal het breken van financieele records, ten minste voorloopig, een einde nemen. Er zal een periode van liquidatie en aanpassing komen, waarin wij onze misvattingen corrigeeren, onze plannen herzien en den toestand consolideeren. Na de eerste bloeiperiode verlangzaamde het tempo weliswaar, maar het productievolume in de periode van 1903 tot 1910 nam gestadig toe, hoewel na 1910 een scherpe inzinking volgde. Evenwel gaven de effectenkoersen, de omzetter effecten op de beurs, de effectenportefeuilles der banken, de beleeningen en zelfs de bankdeposito's een achteruitgang te zien.

De eerstgenoemde bloeiperiode eindigde niet in 1903 door de scherpe reactie der effectenkoersen, die zich langzamerhand herstelden en nieuwe records bereikten.

Het gemiddelde voor 1902 werd eerst weder in 1905 bereikt en werd slechts overtroffen door de gemiddelden van de jaren 1906, 1909 en 1910.

Koersen van 40 aandelen van transport-
ondernemingen.
(Mitchell's cijfers)

Gemiddelde koersen 1890—1899 = 100.

	Hoogste	Laagste	Gemiddelde
1896 November	90	Augustus 61	77
1902 September	289	December 222	250
1903 Januari	260	Augustus 159	201
1904 December	244	Mei 161	192
1905 December	278	Mei 220	250
1906 Januari	294	Mei 239	267
1907 Januari	270	Augustus 183	204
1908 December	264	Februari 150	201
1909 December	307	Februari 240	277
1910 Januari	298	Juli 219	254
1911 Juni	271	September 224	248

De heer Anderson vestigt er nadrukkelijk de aandacht op, dat het verkeerd is te trachten een of andere conclusie te trekken uit een vergelijking tusschen gebeurtenissen, die zich 25 of 30 jaar geleden afspeelden en de tegenwoordige omstandigheden ten aanzien van de toekomst of den waarschijnlijksten duur van de huidige bloeiperiode. De geschiedenis herhaalt zich weliswaar, maar altijd met verschillen en bovenal met groote afwijkingen in den tijd, die noodig is voor het herstel van bijzondere gebeurtenissen. Het is voor het oogenblik voldoende om op te merken, dat de tegenwoordige bloeiperiode in wezen niets nieuws is, dat gelijke oorzaken gelijke gevolgen teweegbrengen, dat een buitengewone vermeerdering van den goudvoorraad en van bankreserves een expansie van bankcredieten in het leven roept en dat een bankexpansie, die de behoeften van het bedrijfsleven te boven gaat uit zal loopen op speculatieve operaties.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

The American Economic Review. — Menasha, Wis., December 1928.

J. E. Shafer, Explanation of the Business Cycle; E. E. Cummins, Economics and the small college; H. Schultz, Rational economics; H. Heaton, Playing card currency of French Canada; J. H. Sherman, Observations on custom in price phenomena; S. S. Garrett, Wages and the collective wage bargain; G. W. Edwards, Government control of foreign investments.

The Journal of Political Economy. — Chicago, December 1928.

T. Parsons, „Capitalism” in recent German literature; A. B. Wolfe, The population problem since the world war; Th. O. Yntema, Influence of dumping on monopoly price; C. R. Daugherty, Industrial disputes in glass bottle industry; L. W. Cooper, Organized labor and the trust.

Political Science Quarterly. — New York, December 1928.

R. G. Tugwell, Reflections on farm relief; W. H. C. Laves, German Governmental influence on foreign investments, 1871—1915; L. K. Born, Erasmus on political ethics: the Institutio Principis Christiani; B. Butcher, The Emperor's attempt to reform the Chinese government in the summer of 1898; J. B. Littell, Missionaries and politics in China. — The Taiping rebellion.

De Socialistische Gids. — Amsterdam, October 1928.

bevat o.a.:

W. H. Vliegen, Het internationaal kongres te Brussel; Dr. Ir. Th. v. d. Waerden, Over rationalisatie en werkloosheid, I; Prof. Mr. W. A. Bongers, De onvolwaardige arbeidskrachten in haar sociologische betekenis; P. Hiemstra, Minimumloon in het landbouwbedrijf; K. Lindner, De belegging der arbeidersverzekeringfondsen, II (slot).

I d e m. — Amsterdam, November 1928.

bevat o.a.:

Dr. Ir. Th. v. d. Waerden, Over rationalisatie en werkloosheid, II; Dr. F. M. Wibaut, De financieele verhouding tusschen Rijk en Gemeenten.

I d e m. — Amsterdam, December 1928.

bevat o.a.:

G. Horreüs de Haas, De filosofie van Lenin; Mr. D. Hudig, De Noord-Hollandsche vaste commissie van advies in zake uitbreidingsplannen; E. Boekman, De jongste wijzigingen in de structuur onzer nijverheid; Dr. Judith Grünfeld, De vakbeweging in Rusland; Dr. Ir. Th. v. d. Waerden, Over rationalisatie en werkloosheid, III (slot).

I d e m. — Amsterdam, Januari 1929.

bevat o.a.:

J. Oudegeest, De S.D.A.P. in 1929; Mr. L. A. Donker, Het wetsontwerp in zake de winkelsluiting; Dr. Ir. Th. v. d. Waerden, De regeling der electriciteitsvoorziening; G. F. Lindeyer, De ontwikkeling en betekenis van den Limburgschen steenkolenmijnbouw, I.

I d e m. — Amsterdam, Februari 1929.

bevat o.a.:

Ch. G. Cramer, Koloniale vraagstukken van heden en morgen; Mr. Dr. G. v. d. Bergh, Het rapport van de „socialisatie-kommissie” Nolens; Mr. M. J. A. Moltzer, Het ontwerp ziekwet bij de Tweede Kamer; Dr. L. Heyermans, De hygiënische organisatie van den Volkenbond; G. F. Lindeyer, De ontwikkeling en betekenis van den Limburgschen steenkolenmijnbouw, II.

MAANDCIJFERS.

OVERZICHT VAN DE INDISCHE MIDDELEN.

(In Gulden).

	December 1928	Sedert 1 Januari 1928	Overeenkomstige periode 1927
Belastingen.			
Pachten excl. pandhuizen.	5.674	76.420	66.860
Invoerr. incl. Landsgoed.	7.367.411	88.978.194	79.397.174
Uitvoerr. incl. Landsgoed.	1.048.345	13.545.213	14.823.639
Accijnzen	3.302.102	39.738.430	35.434.348
Andere ontv. I. U. en A.	23.003	305.783	262.353
Statistiekrecht	561.977	6.411.980	6.242.852
Personeele belasting	738.308	5.070.478	4.732.516
Inkomstenbelasting	8.507.890	54.811.909	50.790.964
Vennootschapsbelasting ..	17.743.174	59.278.059	56.998.189
Oorlogswinstbelasting ..	67.798	22.957.619	635.026
Opgeheven productenbel. .	1.395	274.176	2.823.130
Verponding	835.972	5.447.169	9.799.525
Recht van openb. verkoop.	174.380	2.120.831	2.320.620
Zegelrecht	1.051.715	13.931.542	13.897.258
Overschr. van vaste goed.	246.231	2.685.241	2.741.964
Recht v. succ. en overgang	44.919	468.117	283.123
Vergunning speeltafels ..	15.175	154.546	202.369
Slachtbelastingen	558.508	7.346.017	6.636.169
Bijzondere bel. buitengew.	26.537	250.978	216.592
Hoofdgeld	5.969	73.908	90.172
Landelijke inkomsten....	1.810.915	36.543.475	35.925.917
Belasting op loterijen....	2.252	822.170	418.648
Totaal....	44.139.760	360.743.903	324.739.308
Monopolies.			
Opium	3.503.685	42.870.012	40.615.933
Zout	1.638.400	19.094.108	18.578.177
Pandhuizen	1.803.497	21.547.703	23.867.724
Totaal....	6.945.582	83.511.823	83.061.834
Producten.			
Kina	71.820	665.103	730.285
Landscaoutchoubedrijf ..	670.032	8.083.733	8.297.245
Boschwezen	2.264.214	20.847.474	20.159.480
Goud	145.250	1.696.244	1.818.517
Tin	6.905.387	56.948.078	74.383.570
Steenkolen	1.258.861	13.687.994	15.529.219
Aand. ijd. winst N.V. „Gem. Mijnb. Mij. Billiton”...	—	7.500.000	7.500.000
Totaal....	11.315.614	109.428.622	128.418.316
Bedrijven.			
Havenwezen	1.400.892	14.316.059	9.750.760
Baggerdienst	385.961	4.092.479	3.558.146
Landsdrukkerij	149.576	1.140.248	1.116.200
Post-, Telegr.- en Tel. dienst	2.601.871	30.413.397	28.487.328
Spoor- en Tramwegen. . . .	6.232.029	83.074.077	79.955.350
Waterkrachten Electricit.	223.193	1.730.298	1.555.945
Totaal....	10.996.522	134.766.556	124.423.729
Allerlei middelen.			
Aandeel ijd. winst van de			
Javasche Bank.....	—	2.985.434	3.864.325
Afstand van grond.....	1.344.391	4.835.043	4.293.025
Mijnconcessies	424.053	4.539.748	4.171.088
Boeten en verbeurdverkl.	128.270	1.456.476	1.359.565
Leges en salarissen, ont-			
vangen d. de griffiers			
vjd. versch. rechtscoll. . .	34.200	402.915	533.993
Heffing terzake van gesl.			
werkovereenkomsten ..	64.140	605.950	625.763
Opbr. Wees- en Boedelkam.	67.022	808.896	595.217
Kadaster	25.725	338.356	289.421
Afskoop heerendienst. B.G.	265.667	5.412.729	5.047.656
Schoolgelden	430.687	5.053.775	4.914.080
Ontv. groote ziekenin-			
richtingen en krank-			
zinnigengestichten	104.548	802.208	748.361
IJK van maten en gew. . .	13.750	435.018	362.414
Verk. en verh. van huizen	184.451	2.265.210	2.121.860
Ontv. waterleidingen . . .	126.230	1.016.632	859.707
Bakengelden	282.769	3.071.939	2.456.246
Loodsgelden	263.697	2.805.656	2.419.681
Diversen	244.872	6.274.818	4.493.211
Totaal....	4.004.472	43.110.807	39.155.613
Totaal generaal....	77.401.950	731.561.713	692.882.588

1) Teruggegeven belastinggelden.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Table listing bank discount rates for various banks including Ned. Bk., Bel. Binn. Eff. Bk., Vrsch. in R.C., Javasche Bank, Bank van Engeland, etc.

OPEN MARKT.

Table showing open market exchange rates for Amsterdam, Londen, Berlijn, and New York across different dates from 1928 to 1929.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table of exchange rates in the Netherlands for various locations like New York, Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, Batavia, etc.

Table of exchange rates for Stockholm, Kopenhagen, Oslo, Helzingfors, Buenos Aires, and Montreal.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table of cable exchange rates for London, Paris, Berlin, and Amsterdam.

KOERSEN TE LONDEN.

Table of exchange rates in London for various cities like Alexandrië, Athene, Bangkok, Budapest, etc.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS

Table showing silver and gold prices in London and New York.

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Table detailing the state of the national treasury, including assets, liabilities, and the national debt.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table of the floating Dutch-Indonesian debt, showing assets and liabilities.

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam. 1) Particuliere opgave. 2) Wettelijk gestabilleerd tusschen 7.53 1/2 en 7.21 1/2. In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht van van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 25 Maart 1929

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 127.395.409,— Bijbnk. " 5.953.365,20 Ag.sch. " 15.995.149,90	f 149.343.924,10
Papier o. h. Buitenl. in disconto		"
Idem eigen portef.	f 42.411.479,—	"
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		" 42.411.479,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 40.978.589,87 Bijbnk. " 7.818.949,39 Ag.sch. " 54.288.911,36	f 103.086.450,62
Op Effecten	f 99.585.350,62	"
Op Goederen en Spec.	" 3.501.100,—	" 103.086.450,62
Voorschotten a. h. Rijk		" 12.806.339,11
Munt en Muntmateriaal		"
Munt, Goud	f 66.778.525,—	"
Muntmat., Goud	" 355.719.924,15	"
	f 422.498.449,15	"
Munt, Zilver, enz.	" 21.490.996,66	"
Muntmat., Zilver		" 443.989.445,81
Belegging $\frac{1}{8}$ kapitaal, reserves en pensioenfonds		" 24.701.931,68
Gebouwen en Meub. der Bank		" 5.000.000,—
Diverse rekeningen		" 69.505.962,82
	f 850.845.533,14	
Passiva.		
Kapitaal		f 20.000.000,—
Reservefonds		" 7.157.903,12
Bijzondere reserve		" 8.000.000,—
Pensioenfonds		" 5.557.849,65
Bankbiljetten in omloop		" 782.542.160,—
Banksignatiën in omloop		" 192.187,10
Rek.-Cour. { Het Rijk	f —	"
saldo's: { Anderen	" 9.489.447,45	" 9.489.447,45
Diverse rekeningen		" 17.905.985,82
	f 850.845.533,14	

Beschikbaar metaalsaldo	f 126.622.839,88
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.	" 316.557.095,—
¹⁾ Waarvan in het buitenland f 12.083.817,76	

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek- kings- perc.
	Munt	Muntmat.				
25 Mrt. '29	66.779	355.720	782.542	9.682	126.623	56
18 " '29	66.787	367.526	782.923	11.688	137.192	57
11 " '29	67.043	367.501	791.541	24.427	128.903	56
4 " '29	67.048	367.495	808.766	12.464	126.890	55 $\frac{1}{2}$
25 Febr. '29	67.053	367.495	775.761	31.596	133.275	56 $\frac{1}{2}$
18 " '29	67.055	367.495	774.854	28.834	134.835	57
26 Mrt. '28	67.720	367.472	768.643	47.831	298.152	57
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist- promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ²⁾
25 Mrt. 1929	149.344	—	103.086	42.411	69.506
18 " 1929	141.822	—	102.815	64.342	46.762
11 " 1929	144.489	—	97.975	101.394	44.389
4 " 1929	98.047	—	117.860	132.330	42.603
25 Febr. 1929	73.713	—	98.599	166.994	25.897
18 " 1929	66.816	—	105.212	166.385	26.928
26 Mrt. 1928	51.696	—	111.987	181.431	33.740
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

¹⁾ Op de basis van $\frac{1}{8}$ metaaldekking. ²⁾ Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
23 Febr. 1929	816	1.492	602	1.020	330
16 " 1929	816	1.503	633	1.026	337
9 " 1929	815	1.540	613	1.030	357
2 " 1929	815	1.557	659	1.023	331
26 Jan. 1929	825	1.468	652	1.032	333
25 Febr. 1928	1.106	1.407	577	832	438
5 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
23 Mrt. 1929	186.800	—	307.800	41.600	47.040
16 " 1929	186.800	—	310.700	42.400	45.560
9 " 1929	188.200	—	308.900	43.600	47.200
23 Febr. 1929	168.704	21.517	299.926	52.360	49.307
16 " 1929	168.902	20.227	302.138	59.229	44.583
9 " 1929	168.794	21.182	303.516	57.105	45.728
2 " 1929	168.996	22.734	300.088	60.185	47.621
24 Mrt. 1928	173.245	18.647	308.589	44.055	121.747
26 Mrt. 1927	190.025	31.410	303.916	49.089	151.788
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ¹⁾

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek- kings- percen- tage
23 Mrt. 1929	—	133.700	—	***	53
16 " 1929	—	141.100	—	***	53
9 " 1929	—	140.900	—	***	51
23 Febr. 1929	8.155	37.477	78.098	44.515	54
16 " 1929	8.273	38.034	78.606	53.457	52
9 " 1929	8.163	39.348	79.999	49.188	53
2 " 1929	7.928	38.164	78.745	49.607	53
24 Mrt. 1928	12.895	25.224	74.758	54.297	54
26 Mrt. 1927	13.847	20.695	65.522	38.499	63
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis $\frac{1}{8}$ metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.¹⁾

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
20 Mrt. 1929	152.826	353.869	58.574	12.582	17.886
13 " 1929	152.069	355.005	56.700	12.517	16.809
6 " 1929	151.829	355.088	56.385	10.379	16.115
27 Febr. 1929	151.256	352.253	58.644	8.354	15.594
20 " 1929	150.851	351.819	58.685	12.056	18.692
13 " 1929	150.154	352.698	51.140	10.447	16.687
21 Mrt. 1928	157.653	—	134.392	—	58.130
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek- kings- perc. ²⁾
			Bankers	Other Accounts		
20 Mrt. '29	47.917	19.424	62.332	37.262	58.957	49 $\frac{1}{2}$
13 " '29	44.837	11.934	63.384	37.631	57.064	50 $\frac{1}{2}$
6 " '29	44.797	8.283	64.184	37.296	56.741	51 ¹⁰⁾
27 Febr. '29	42.977	13.967	57.040	36.662	59.002	54 ²⁰⁾ ₂₃
20 " '29	46.332	15.076	65.695	37.133	59.032	50
13 " '29	47.877	19.636	58.200	36.438	57.456	50 $\frac{1}{2}$
21 Mrt. '28	32.879	14.141	—	101.574	43.012	37 $\frac{1}{8}$
22 Juli '14	11.005	13.736	—	42.185	29.297	52

¹⁾ Zie voor wijzigingen in de bankstaat de toelichting op blz. 1080 en 1081. ²⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud ¹⁾	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot a.d. Staat
15 Mrt. '29	34.035	732	10.965	23.002	18.430	2.384	3.200
8 " '29	34.024	732	11.476	23.769	18.427	2.366	3.200
1 " '29	34.063	732	11.474	22.766	18.446	2.405	3.200
22 Febr. '29	34.038	732	11.539	23.645	18.406	2.263	3.200
15 Mrt. '28	5.544	343	56	1.649	11	1.739	—
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver- sen ²⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Parti- cutieren
15 Mrt. '29	5.930	1.672	62.880	5.696	5.838	6.569
8 " '29	5.930	1.609	63.415	5.241	6.058	7.540
1 " '29	5.930	2.336	64.226	5.424	6.143	6.238
22 Febr. '29	5.930	1.463	62.506	5.932	6.368	7.175
15 Mrt. '28	—	26.226	58.899	28	—	7.804
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Bij de stabilisatie is de goudvoorraad gewaardeerd volgens de nieuwe waarde van den franc. ²⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.
 Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken 1)	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
15 Mrt. 1929	2.646,9	94,0	67,8	1.715,2	59,0
7 " 1929	2.682,8	73,1	128,0	1.749,4	153,8
28 Feb. 1929	2.729,9	85,6	90,4	1.876,4	297,2
23 " 1929	2.728,0	85,6	99,1	1.461,3	38,5
15 " 1929	2.728,9	85,6	100,4	1.446,6	78,3
15 Mrt. 1928	1.888,1	85,6	262,1	2.000,7	91,0
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa ²⁾	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
15 Mrt. 1929	93,1	517,4	4.165,8	448,5	194,7
7 " 1929	93,1	506,1	4.337,7	502,9	181,7
28 Feb. 1929	93,2	470,7	4.553,0	525,6	170,0
23 " 1929	93,2	481,5	3.902,1	572,7	156,3
15 " 1929	93,2	544,6	4.077,3	467,2	153,9
15 Mrt. 1928	94,2	534,4	3.885,8	492,1	177,7
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	94,-	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 15, 7 Mrt., 28, 23, 15 Febr. '29, 15 Mrt. '28, resp. 44; 40; 8; 55; 38; 39 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.
 Voornaamste posten in miljoenen Belgas.

Data 1929	Goud		Goud en zilver b. d. schatkist	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorsch. ald. Staat voor ingetrokken markten	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Te goed in en wissels op het buitenl.						Schatkist	Partic.
21 Mrt.	908	464	44	729	35	344	2.380	29	82
14 "	908	456	44	743	45	341	2.394	10	100
7 "	907	454	44	722	49	340	2.394	23	67
28 Febr.	906	490	44	738	52	344	2.432	41	69
21 "	906	474	44	708	40	344	2.369	26	92
22 Mrt. 1928	751	428	44	516	44	392	2.057	19	68

1) 1928.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.
FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In herdisc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
6 Mrt. '29	2.682,8	1.248,0	152,8	989,2	304,6
27 Fbr. '29	2.686,8	1.235,5	157,3	952,5	334,1
20 " '29	2.681,1	1.267,7	158,8	865,0	355,6
13 " '29	2.686,2	1.274,8	161,9	903,9	391,1
6 " '29	2.663,9	1.257,0	166,7	851,6	410,7
30 Jan. '29	2.667,2	1.274,5	168,0	820,6	435,6
7 Mrt. '28	2.812,2	1.395,2	163,4	482,1	338,5

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking-perc. 1)	Algem. Dekking-perc. 2)
6 Mrt. '29	163,0	1.686,6	2.402,5	152,1	65,9	69,7
27 Fbr. '29	166,4	1.654,0	2.413,0	151,3	66,6	69,9
20 " '29	172,6	1.651,6	2.361,0	150,2	65,8	70,8
13 " '29	177,2	1.659,8	2.421,5	149,8	65,8	69,8
*6 " '29	200,1	1.646,3	2.438,1	149,6	65,2	69,3
30 Jan. '29	201,8	1.645,5	2.437,1	148,8	65,3	69,4
7 Mrt. '28	402,7	1.591,4	2.410,7	136,6	70,3	74,4

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Disconto's en beleen.	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
27 Fbr. '29	712	16.366	5.972	1.746	20.302	6.879
20 " '29	637	16.188	5.991	1.750	20.169	6.867
13 " '29	669	16.233	6.010	1.740	20.432	6.879
6 " '29	619	16.255	6.041	1.751	20.356	6.891
30 Jan. '29	580	16.131	6.053	1.759	20.372	6.893
29 Fbr. '28	649	15.143	6.558	1.755	20.405	6.655

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 25 Maart 1929.

De gang van zaken op de internationale fondsenmarkten is in de achter ons liggende berichteweek weinig belangwekkend geweest. Te New York heeft de situatie op de geldmarkt nog steeds grooten invloed uitgeoefend. Van de ééne week op de andere meent men een discontoverhoging door de Federal Reserve Bank te mogen verwachten en het uitblijven hiervan heeft wellicht — door de onzekerheid — een grootere depressie tot gevolg, dan een wijziging van den rentevoet zou medebrengen. Een uitzondering werd wel gevormd door de aandelen, welke middellijk of onmiddellijk bij de kopermarkt zijn betrokken, doch de stijging van deze fondsen was toch niet groot genoeg, om invloed op de geheele markt te kunnen uitoefenen. Ondanks het feit bijv., dat de U. S. Steel Corporation vermoedelijk in het eerste kwartaal zeer belangrijke winsten zal hebben gemaakt, waren de aandelen dier maatschappij — welke min of meer als het leidende fonds aangezien kunnen worden — aangeboden. Ook rubberaandelen hebben een gevoelige daling te zien gegeven, in verband met het prijsverloop van rubber.

Te Londen is de stemming evenmin opgewekt geweest, hoewel er toch wel enkele factoren waren, welke steun hadden kunnen oefenen. Hiertoe behoorde o.a. het feit, dat de Bank van Engeland in staat is geweest goud aan te koopen, een omstandigheid, welke nochtans later werd genivelleerd door de geruchten omtrent een komende discontoverhoging te New York. Ook de rede van den Minister van Arbeid, in het bijzonder melding makende van een vermindering van het aantal werklozen, heeft geen uitwerking gehad. Hetzelfde was het geval met de onverwachte stijging van de ontvangsten der spoorwegen. Over het algemeen bleek men weinig geneigd nieuwe engagementen aan te gaan.

Te Parijs heeft de geldmarkt geen tegenwerkende factor gevormd. Integendeel was daar ter plaatse geld overvloedig verkrijgbaar. Desondanks hebben de meeste koersen een dalende richting ingeslagen. Een uitzondering werd gevormd door Fransche rente en aandelen Banque de France. Overigens hebben bijv. koperaandelen niet gereageerd op de sterke verhoging van den koperprijs. Ook aandelen in rubberondernemingen waren vrij sterk aangeboden.

De beurs te Berlijn heeft aanvankelijk enige opgewektheid getoond. Het feit, dat de oneenigheid in den Rijksdag omtrent de begroting vermoedelijk overwonnen zal kunnen worden, te zamen met het vooruitzicht op een iets ruimere geldmarkt, heeft aankopen, meendeels voor buitenlandse rekening, in de markt gebracht. Vooral aandelen Reichsbank hebben hiervan de vruchten kunnen trekken. Tegen het einde van de berichtperiode echter viel een zekere verzwakking waar te nemen, waarop aandelen Reichsbank nochtans een uitzondering konden vormen.

Ten onzent is men ter beurze vrijwel gedurende de gansche berichtperiode onder den ban geweest van het vooruitzicht op discontoverhoging. De meeningen ter beurze hieromtrent waren nogal verdeeld, doch de meerderheid was van opinie, dat een discontoverhoging niet lang meer uitgesteld zou kunnen worden. In overeenstemming hiermede had men zich in deze richting georiënteerd, zoodat het geen verwondering wekte, dat de fondsenmarkt, toen op den laatsten dag van de berichteweek de wijziging van den rentevoet eindelijk haar uitwerking kon doen gevoelen, de koersverschillen niet groot zijn geworden en zeker niet den indruk hebben gewekt, dat een andere stemming aan den dag zou zijn getreden, indien geen discontoverhoging plaats zou hebben gevonden. De beleggingsmarkt had zich gedurende de laatste dagen toch al reeds in een dalende richting bewogen en heeft ten slotte geen koersval van betekenis te zien gegeven. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 104²/₁₆, 103¹⁵/₁₆; 4¹/₂ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 100¹/₈, 99¹⁵/₁₆; 4¹/₂ pCt. Ned.-Indië 1926: 98¹/₄, 98; 5 pCt. Mexico £ 100—1000 (afg.): 7, 6¹/₂; 8 pCt. Sao Paulo 1921: 105¹/₄, 105¹/₂.

Ook de overige afdelingen hebben meestal een achteruitgang van het koerspeil in het licht gesteld. Enkele uitzonderingen zijn desondanks voorgekomen, doch deze betroffen dan gewoonlijk meer afzonderlijke papieren, dan

DE Pandbrieven der Insulaire Hypotheekbank te Zierikzee behooren tot de beleggingsfondsen der Rijksverzekeringbank en van het Kroondomein

Verkrijgbaar: 4¹/₂ pCts. PANDBRIEVEN à 99⁰/₁₀

geheele groepen. Zoo zijn, o.a. in de afdeling voor mijnbouw-aandeelen, aandelen Boeton in vrij groote posten uit de markt genomen, zoodat een lichte koersverheffing zich hier heeft kunnen handhaven. Daarentegen hebben Algemeene Exploratie Maatschappij, Singkep Tin, enz. een vrij sterke daling getoond: Alg. Exploratie Mij.: 245, 233½; Billiton Mij. 1e Rubr.: 620, 605; Boeton Mijnbouw Mij.: 241¼, 247¾; Müller & Co.'s Mijnbouw Mij.: 101½, 101; Oost Borneo: 110½, 105¼; Redjang Lebong: 158, 153; Singkep Tin: 332¼, 310½.

Ongeanimeerd was voorts de houding van rubberaandeelen. De geldmarkt heeft hier echter geheel buiten gestaan; de tegenwerkende factoren moeten worden gevonden in de daling van den rubberprijs en de tamelijk sterke toename van de voorraden te Londen. Amsterdam Rubber: 274¼, 264½; Deli Batavia: 189, 182¼; Hessa Rubber: 370, 374; Indische Rubber: 296½, 290; Java Caoutchouc: 162, 160; Kali Telepak: 293, 289; Majanglanden: 302, 290½; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 275¼, 262; Oost-Java Rubber: 335, 320; R'dam Tapanoei: 119½, 113¼; Serbadjadi: 233¼, 222; Sumatra Caoutchouc: 179, 170; Sumatra Rubber: 226½, 213½; Ver. Ind. Cultuur Ond.: 169¼, 158¾; Wai Sumatra Rubber: 247¼, 235; Intercontinental Rubber: 127½, 11¼.

Ook de tabakmarkt was bepaald lusteloos, een gevolg van het feit, dat de inschrijvingen geenerlei aandacht hebben getrokken en dat bovendien de prijzen van oogst 1928 niet in alle gevallen bevredigend worden geacht. In verband hiermede hebben alle soorten onder aanbod te lijden gehad. Doordat onder de heerschende omstandigheden de vraag binnen enge proporties bleef, zijn de koersverliezen in sommige gevallen nogal aanzienlijk geworden. Arendsburg: 640, 611; Besoeki Tabak Mij.: 541, 512; Deli Batavia: 514¼, 490; Deli Mij.: 439, 429¾; Ngoepit: 350, 305; Oostkust: 216¼, 196; Senembah: 517, 503½.

De suikermarkt heeft vrij grooten weerstand getoond. Het door de Cultuur Maatschappij der Vorstenlanden gedeclareerde dividend heeft de verwachtingen overtroffen en hiervan heeft de geheele afdeling steun ondervonden. Niettemin zijn hier en daar toch koersverliezen voorgekomen, doch zij waren niet van grooten omvang. Ten aanzien van H.V.A. wordt het aanbod toegeschreven aan verkoopdrang van buitenlandsche — naar men ter beurze meende te mogen aannemen Amerikaanse — zijde. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 167, 165; H.V.A.: 658¼, 653½; Java'sche Cultuur Mij.: 396, 389; Maron: 242, 237½; Moormann: 340; Ned.-Ind. Suiker Unie: 262, 255; Poerworedjo: 90, 87¾; Sindanglaet: 426, 410; Tjepper: 755, 745; Watotoelis Poppoh: 775, 749.

Petroleum-aandeelen hebben een weifelende houding aangenomen. Aan den ééne kant hebben de berichten omtrent de pogingen, aangewend om tot een beperking van de productie te komen, een stimulerende uitwerking gehad, aan den anderen kant heeft de algemeene situatie druk uitgeoefend. Ten slotte heeft laatstgenoemde factor de overhand verkregen, zoodat over de geheele linie een daling is ingetreden. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 377½; Gec. Holl. Petr. Cy.: 275; Kon. Ned. Petr. Mij.: 393¼, 388¼; Perlak Petr.: 210½, 201; Peudawa: 41¼, 37¼; Marland Oil: 41½, 40¾.

De scheepvaartafdeeling is vrijwel niet op den voorgrond gekomen, doch heeft niettemin een lichte afbrokkeling van het koerspeil moeten ondergaan. Holland-Amerika Lijn: 79½, 77; Java-China-Japan Lijn: 153¼, 151¼; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 95, 93¾; Ned. Scheepvaart Unie: 225¼, 220¼; Stoomvaart Mij. Nederland: 208, 205¼.

Aandeelen in industriële ondernemingen hebben eveneens een dalende richting ingeslagen. Wel viel op sommige dagen goede vraag te constateeren, bijv. voor aandelen Philips en Enka, doch deze heeft zich niet kunnen handhaven. Zeer flauw waren aandelen Kodowa, op geruchten van moeilijkheden bij den verkoop van de door deze fabriek vervaardigde apparaten. Ook de Margarine-soorten hebben onder druk te lijden gehad. Calvé-Delft: 157½, 150; Centrale Suiker Mij.: 82, 79½; Hollandse Kunstzijde Industrie: 175; Internationale Viscose: 87¼, 83; Kodowa Koel-apparatenfabr.: 97¼, 67¼; Maekubec: 152½, 145½; Margarine Unie: 375, 361¼; Ned. Kabelfabriek: 508, 493; Ned. Kunstzijdefabriek: 389¼, 382; Philips Gloeilampenfabr. (gem. bez. v. Aand.): 896, 868½; Ougrée Marihaye: 408, 397¼; Separator: 164¼, 160¼; Zweedsche Lucifer Mij.: 403¼, 381.

Aandeelen in bankinstellingen zijn vrij vast geweest. Amsterdamsche Bank: 195, 196¼; Holl. Bank voor Zuid-Amerika: 83¼, 84¼; Incasso Bank: 124¼; Javasche Bank: 319; Koloniale Bank: 255, 252; Ned.-Ind. Handelsbank: 169½, 167¾; Ned. Handel Mij. (C. v. A.): 187¼, 185¼; R'damsche Bankvereniging: 116½, 117; Twentsche Bank: 140¼, 141.

De Amerikaanse markt is verdeeld gebleven. Voor koperaandeelen en de hiermede in verband staande soorten ontwikkelde zich belangstelling; voor het overige was de tendens lusteloos. American Smelting & Ref. Cy.: 362½, 344¼; Anaconda Copper: 323¼, 328; Studebaker: 88¼, 85¼; U. S. Leather: 25¼, 24¼; U. S. Steel Corp.: 188¼, 182¼; Atchison Topeca: 199¾, 200¼; Baltimore & Ohio: 128¼, 123; Erie: 71¼, 69¼; Missouri Kansas & Texas: 51¼, 48¼; St. Louis & San Francisco: 120¼, 119¼; Southern Pacific: 130¼, 129¼; Union Pacific: 218¼, 215¼; Wabash Railway 71¾, 68¼.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

26 Maart 1929.

De verlaging der tarwe-prijzen, welke in het einde der voorafgaande week was ingetreden aan de termijnmarkten in Canada en de Vereenigde Staten, is in den loop der afgelopen week verder voortgegaan en bijna dagelijks sloten die termijnmarkten soms vrij aanzienlijk lager. Te Winnipeg bedroeg de verlaging 4 d.c. per 60 lbs., en te Chicago 5¼ d.c. per 60 lbs. voor den Mei-termijn. De voornaamste reden van deze verlaging in Noord-Amerika is gelegen in de vooruitzichten van den nieuwen oogst en de groote voorraden, welke van den ouden oogst nog aanwezig zijn. In Canada was het weder lang zeer droog en gedurende den winter was abnormaal weinig sneeuw gevallen, waardoor men bevreesd was voor een tekort aan vocht in den grond. Sedert echter is in verschillende streken regen gevallen en volgens de weervoorspellingen wordt verdere regen verwacht. Volgens een in den loop der week ontvangen schatting wordt van officieele zijde medege-deeld, dat in Canada 17.450.000 acres in gereedheid zijn gebracht om met zomertarwe te worden bezaaid, hetgeen een vermeerdering van 1.157.000 acres beteekent tegenover verleden jaar. Evenals in het vorige jaar zijn dit jaar de zichtbare voorraden in de Vereenigde Staten zowel als in Canada zeer groot. Het vorige jaar zijn de uitvoeren uit de Vereenigde Staten in de laatste maanden van het seizoen echter niet groot geweest. Wel was dit het geval in Canada, waar in de laatste maanden van het seizoen nog groote hoeveelheden moesten worden uitgevoerd.

INDUSTRIEELLE DISCONTO MAATSCHAPPIJ

AMSTERDAM LONDEN BERLIN PARIJS KOPENHAGEN
MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL / 25.000.000.— VOLGESTORT GEPLAATST EN RESERVES / 12.900.000.—

Financiering van den afzet van industriële producten.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	17/23 Maart 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	17/23 Maart 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	1929	1928
Tarwe	32.794	335.953	466.083	3.220	38.255	15.532	374.208	481.615
Rogge	1.222	26.693	39.364	—	—	—	26.693	39.364
Boekweit	1.103	5.305	6.566	—	—	—	5.305	6.566
Maïs	8.648	187.305	269.536	3.190	55.156	58.042	242.461	327.578
Gerst	4.050	104.831	86.440	—	98	3.240	104.929	89.680
Haver	2.427	40.599	51.544	—	1.529	—	42.128	51.544
Lijnzaad	1.395	44.187	40.883	1.153	103.567	100.693	147.754	141.576
Lijnkoek	5.339	43.167	57.431	—	—	652	43.167	58.083
Tarwemeel	2.776	22.443	33.824	835	8.160	13.026	30.603	46.850
Andere meelsoorten	25	1.736	3.523	—	—	—	1.736	3.523

Vandaar, dat de cijfers van den zichtbaren voorraad in Canada de belangstelling van koopers trekken. In dit jaar is de zichtbare voorraad in Canada 183 miljoen bushels tegen 151 miljoen in 1928, 113 miljoen in 1927 en 103 miljoen in 1926. Het is niet te zeggen, welke houding de beheerders van de Canadeesche tarwepool zullen aannemen in verband met dezen grooten voorraad. Wanneer de vooruitzichten van den nieuwen oogst niet gunstig zouden blijken te zijn, zal zeker een groot gedeelte van den voorraad worden achtergehouden. Op het oogenblik valt daarvan natuurlijk nog niets te zeggen. Alleen blijkt, dat de Pool niet dringend met Manitobatarwe aan de markt is sedert de prijzen aan de termijnmarkt te Winnipeg en Chicago sterk zijn gedaald. De Pool bepaalt zich tot het verkoopen van haar naar Europa onderweg zijnde voorraden. In de Vereenigde Staten is men tevreden over de wijze, waarop de wintertarwe de strenge vorst heeft doorstaan. Het weder is nu gunstig voor de verdere ontwikkeling der planten en de schade ten gevolge van vorst schijnt niet grooter te zijn dan in normale jaren het geval is. De verschepingen van Argentinië waren in de afgelopen week weder zeer groot en afladers zijn bij voortdurend dringend aan de markt. Ook in Argentinië zijn de prijzen voor tarwe gedurende de afgelopen week geregeld gedaald, echter niet in die mate als aan de Noord-Amerikaansche termijnmarkten het geval was. Te Buenos Aires bedroeg de verlaging gedurende de afgelopen week 10 cts. per 100 KG. voor den Mei-termijn; te Rosario 15 cts. voor den Mei- en 15 cts. voor den Juni-termijn. Met het oogsten van tarwe in Britsch-Indië is men begonnen en men verwacht, dat de uitkomsten beter zullen zijn dan in 1928. Het heeft de aandacht getrokken, dat de destinatie van een lading Australische tarwe, welke bestemd was voor Karachi, is veranderd en dat deze lading is verder gezonden naar Europa. Dit duidt echter in het geheel niet, dat verdere aanvoeren van tarwe voor de voorziening in Britsch-Indië overbodig zijn, want sedert zijn 2 ladingen Platatarwe daarheen verkocht. De verschepingen naar niet-Europeesche destinaties waren in de vorige week weder kleiner en zullen vermoedelijk in de naaste toekomst verder verminderen. In de meeste landen van Europa, waar de sneeuw gesmolten is, wordt over het algemeen gunstig over het te velde staande gewas gesproken. In het Zuiden van Europa en in Frankrijk is het weder gunstig, evenals in Engeland. In deze landen is men begonnen, met den veldarbeid. De ernstige klachten, welke uit Frankrijk werden gehoord over het wintergewas, zijn zeer overdreven geweest en gedurende den winter is slechts weinig schade aangericht. In de Noordelijkere landen verwacht men ook weinig schade ten gevolge van de vorst en de eenige ernstige klachten, welke men eigenlijk hoort, betreffen het bevrozen van aardappelen, welke gedurende den winter zijn ingekuuld en desniettegenstaande in vele gevallen zijn bevroren. In Roemenië waren vele velden onvoldoende met sneeuw bedekt, doch ook daar verwacht men weinig vorstschade. De vraag voor tarwe was tot de verlaagde prijzen levendiger dan in de vorige week, vooral voor spoedig verwachte en aangekomen partijen. Voor deze waren de prijzen gedrukt en koopers maakten daarvan gaarne gebruik om hunne voorraden aan te vullen.

De omzetten van rogge waren in de vorige week beperkt en bepaalden zich in hoofzaak tot Plata-rogge tot prijzen, welke ten gevolge van de flauwere stemming van tarwe allengs daalden. Duitschland is geregeld koper van deze roggesoort en voert daartegen de minder harde rogge van den eigen oogst weder uit. Noord-Amerika speelt een zeer bescheiden rol in de voorziening van de Europeesche rogge-behoefte en de uitvoeren zijn van daar zeer klein geworden.

De prijzen van maïs zijn in Noord-Amerika in de afgelopen week eveneens belangrijk gedaald en dagelijks

waren de afladers tot lagere prijzen aan de markt. De vraag voor Mixedmaïs was in Europa echter gering en het gebrek aan vraag deed de flauwe stemming in Amerika toenemen. De omzetten in Mixedmaïs waren klein en meestal was het de tweede hand, welke steeds geneigd was om te verkoopen tot eenige gulden per last onder de prijzen, welke door Amerika werden gevraagd. De consumptie kocht geregeld tot de verlaagde prijzen in de destinatie havens aankomende en daar gedurende den winter opgeslagen partijen, ten gevolge waarvan de groote voorraden allengs afnemen. De termijnmarkt te Chicago daalde gedurende de afgelopen week ruim 3 d.c. per 56 lbs. voor Mei. De verschepingen van maïs waren weder niet groot, die uit Argentinië zijn, vergeleken met de vorige, iets toenomen ten gevolge van de vermeerdering van de aanvoeren van nieuwe maïs in de uitvoerhavens. Ook de voorraad in de havens is vermeerderd en spoedig worden grotere aanvoeren van den nieuwen oogst verwacht. De vooruitzichten voor den nieuwen maïsogst in Argentinië zijn in den laatsten tijd verbeterd. Nadat laat geplante maïs gunstige gevolgen heeft ondervonden van regen, is mooi warm weder op de regenperiode gevolgd. Van particuliere zijde wordt nu de voor uitvoer beschikbare hoeveelheid geschat op 25.500.000 quarters, hetgeen 1.500.000 quarters meer is dan vroegere schattingen. De prijzen aan de termijnmarkten in Argentinië ondergingen in den loop der vorige week weinig verandering en de fluctuaties bepaalden zich meestal tot 5 cts. per 100 KG. Het slot te Buenos Aires was voor beide termijnen onveranderd en te Rosario 10 cents hooger. De prijzen, welke voor verscheping gedurende den zomer door afladers worden gevraagd, hebben in de afgelopen week weinig verandering ondergaan. Voor spoedige verladung wordt, al naar de positie, een premie gevraagd boven de prijzen, waarvoor latere verladung te koop is. Ten gevolge van de gunstige weersomstandigheden in Argentinië is van deze premie voor spoedige verladung gedurende de afgelopen week een gedeelte verloren gegaan. De vooruitzichten voor maïs in Zuid-Afrika zijn ten gevolge van regen verbeterd. De eerste schatting geeft een vermoedelijke opbrengst van 8.500.000 quarters tegen een opbrengst van 7.987.000 quarters in het vorige jaar.

De stemming voor gerst was ook verre van levendig en houders waren gedwongen hun aankomende partijen tot lagere prijzen van de hand te doen. Men had verwacht, dat de vraag in Duitschland bij de heropening der binnenscheepvaart zou verbeteren, doch in verband met het kleine aantal varkens, zal het twijfelachtig zijn, of die vraag werkelijk groot wordt. Amerikaanse afladers zijn geregeld aan de markt met gerst ter verscheping gedurende voorjaars- en zomermaanden en ook voor die posities zijn de prijzen gedurende de afgelopen week aanmerkelijk gedaald. Aan de termijnmarkt te Winnipeg sloot gerst 2½ d.c. per 48 lbs. lager dan een week geleden. Ook Platagerst onderging een gevoelige verlaging. Hoewel de verschepingen in de afgelopen week vrij aanmerkelijk kleiner waren dan in de vorige, was eenige verbetering van de stemming daarvan niet het gevolg.

De zaken in h a v e r bepalen zich in hoofzaak tot Platahaver, waarvoor de prijzen een vrij aanzienlijke verlaging ondergingen. De termijnmarkt te Buenos Aires sloot 30 cts. per 100 KG. lager. In Deutsche haver komen kleine zaken tot stand. Canadeesche afladers zijn geregeld aan de markt ter verscheping in de eerstvolgende maanden, doch de door hen gevraagde prijzen zijn nog te hoog om zaken mogelijk te maken.

SUIKER.

De verschillende suikermarkten verkeerden gedurende de afgelopen week in een uiterst kalmte stemming.

In Amerika opende de markt vast en ca. 20.000 tons Cubasuiker werd tot 1.31/32 d.c. en 2 d.c. c. & f. afgedaan. Later in de week daalde de prijs met 1/16 d.c.

De New York termijnmarkt was prijshoudend totdat Vrijdag de noteeringen enkele punten lager afkwamen.

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 139.000 tons, de versmeltingen 71.000 tons tegen 66.000 tons in 1928 en de voorraden 359.000 tons tegen 296.000 tons.

De laatste Cuba-statistiek luidt als volgt:

	1929	1928	1927
	Ton	Ton	Ton
Cubaansche prod. tot 16 Maart	3.275.000	2.725.000	2.940.814
Consumptie	24.525	16.498	25.000
Weekontv. afscheephavens...	249.692	261.481	258.014
Totaal sedert 1 Jan.	2.185.420	1.646.398	1.960.639
Weekexport	141.694	146.948	112.963
Totale export sedert 1 Jan. ...	1.067.516	622.808	839.368
Voorraad afscheephavens....	1.134.601	1.046.374	1.137.458
Voorraad Binnenland	1.048.358	1.062.104	955.175
Werkende fabrieken	163	168	176

In Engeland heerschte een zeer kalme stemming en toonden de noteeringen op de Londensche termijnmarkt hoegenaamd geen verandering. Het slot luidde als volgt:

Mei	Sh. 8,9%	Sept.	Sh. 9,5%
Aug.	" 9,4½%	Dec.	" 9,7½%

Na een zeer vaste opening daalde de prijs op de tweedehands-suikermarkt op Java voor ready Superieur ca. f 1.— Het slot was lusteloos met de volgende vraagprijzen:

Superieur ready en April f 16½; Superieur Mei f 14½; Superieur Juni f 13½; Hoofdsuiker ready f 14½.

De vraagprijs van de Visp. voor nieuwen oogst blijft f 13.— voor Superieur.

Hier te lande konden de noteeringen zich wat verbeteren en luidde het slot f ½ hooger, als volgt: Mrt. en Mei f 13½; Aug. f 13¾ en Dec. f 14½.

De omzet bedroeg 2600 tons.

KATOEN.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen).

	1 Aug. '28 tot 15 Mrt. '29	Overeenkomstige periode	
		1927/28	1926/27
Ontvangsten Gulf-Havens. } Atlant. Havens.	8518	7280	11430
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1566	993	2152
" " 't Vasteland etc.	3695	3805	5128
" " Japan	1255	802	1278

Voorraden.
(In duizendtallen balen).

	15 Mrt. '29	Overeenkomstig tijdstip	
		1928	1927
Amerik. havens.....	1839	1867	2616
Binnenland815	916	1097
New York	96	177	222
New Orleans	323	443	655
Liverpool	722	534	1005

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons.
Manchester, d.d. 20 Maart 1929.

De Amerikaansche katoenmarkt was gedurende de laatste dagen der vorige week vaster; Mid-American spot noteerde 11.14 d. in Liverpool op Vrijdag en Zaterdag, hetgeen tot nu toe het hoogste cijfer in dit seizoen is geweest. Deze week is de markt echter flauwer en de noteering was gisteren 10.95 d. Het final Ginner's rapport wordt gepubliceerd na het ter perse gaan van dit bericht en het blijft te bezien, of de flauwere stemming in de cijfers tot uitdrukking komt. Egyptische katoen is vaster. De locovraag was de vorige week goed en totaal-verkopen bedroegen 37.000 balen, waarvan, evenals de vorige week, een vrij groote hoeveelheid uit diverse soorten bestond.

Over de Amerikaansche garenmarkt valt weinig nieuws te melden. Enkele spinners deden meer zaken gedurende de laatste dagen van de vorige week, waarschijnlijk tengevolge van den vasteren toon in katoen. Tot nu toe is er deze week een flinke vraag geweest, doch de geboden prijzen zijn niet in verhouding tot de daling in het ruwe materiaal, zoodat verkoopen zich voornamelijk tot kleine hoeveelheden beperken. Naar grove nummers bestaat weinig vraag, slechts enkele spinners meldten flinke hoeveelheden. Voor fijne inslaggarens voor dhooties bestond meer belangstelling, doch ook hier waren biedingen op een te lage basis om tot zaken te leiden. Er zijn de vorige week enkele flinke posten getwijnde garens voor binnenlandsch gebruik geplaatst en gisteren nog meer. In Egyptische garens vermelden enkele twist en weft verkoopers, dat in hun sectie het percentage beperkte productie-uren, welke thans in werking zijn getreden, te hoog is en hen niet in staat stelt aan hunne verplichtingen te voldoen. Welken invloed de beperkte productie op den verkoop van voorraden over het algemeen heeft gehad, valt moeilijk te zeggen, daar de rapporten nog al uiteenloopen en tegenstrijdig zijn. Terwijl de meeste spinners gisteren weinig te vermelden hadden, vernamen wij, dat er goede zaken in doubling weft cops in de fijnere nummers voor binnenland en export gedaan zijn, doch marges zijn over het algemeen ver van voldoende.

STATISTISCH OVERZICHT

Jaargemidd.	fl.	%	TARWE		ROGGE		MAIS		GERST		LIJNZAAD		STEENKOLEN		PETROLEUM		IJZER		KOPER	
			Hard Winter No. 2 loco Rotterdam/Amsterdam per 100 K.G.	loc American No. 2) loco Rotterdam per 100 K.G.	La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 K.G.	loc loco Rotterdam per 2000 K.G.	La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 K.G.	Westfaalsche/Hollandsche bunkerkolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 K.G.	Mid. Contin. Crude 33 t/m 33.90 Bé s. g. per barrel	Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesbrough per Eng. ton	Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton									
1925	17,20	100,0	13,075	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	10,80	100,0	1,68	100,0	73/-	100,0	62,1/6	100,0		
1926	15,90	92,4	11,75	89,9	174,25	75,3	195,75	83,4	360,50	77,9	17,90	165,74	1,89	112,5	86/6	118,5	58,1/-	93,5		
1927	15,225	88,5	12,50	95,6	165,00	71,3	222,25	94,2	362,50	78,4	13,35	123,7	1,75	104,2	85/6	117,3	55,7/6	89,2		
Januari	15,225	88,5	13,05	99,8	167,00	72,1	230,00	97,5	373,75	80,8	12,10	112,0	1,70	101,2	83/6	114,4	54,1/6-	88,3		
Februari	15,05	87,5	12,70	97,1	164,50	71,1	219,25	92,9	354,75	76,7	11,25	104,2	1,26	75,0	81/-	111,0	55,17/-	89,9		
Maart	14,80	86,0	12,825	98,1	173,00	74,8	237,50	100,6	351,50	76,0	11,00	101,9	1,22	72,6	80/-	109,6	55,2/6	88,8		
April	15,75	91,6	13,575	103,8	172,75	74,6	258,25	109,4	373,75	80,8	10,95	101,4	1,22	72,6	74/-	101,4	54,14/6	99,4		
Mei	15,60	90,7	13,20	101,0	175,25	75,8	245,00	104,2	372,75	80,6	11,00	101,9	1,22	72,6	70/-	95,9	54,2/6	87,2		
Juni	15,10	87,8	12,05	92,2	171,50	74,1	235,75	99,9	367,75	79,5	11,10	102,8	1,22	72,6	70/-	95,9	53,19/-	86,9		
Juli	14,875	86,5	11,45	87,6	178,50	77,1	252,50	107,0	368,25	79,6	11,05	102,3	1,22	72,6	69/-	94,5	55,5/6	89,0		
Augustus	14,70	85,5	12,15	92,9	179,50	77,5	233,25	98,8	369,50	79,9	10,90	100,9	1,22	72,6	65/-	89,0	54,13/-	88,0		
September	13,725	79,8	11,45	87,6	178,75	77,2	230,50	97,7	359,00	77,6	10,90	100,9	1,22	72,6	65/-	89,0	55,5/-	89,0		
October	13,45	78,2	12,125	92,7	184,75	79,8	233,25	98,8	349,75	75,6	10,65	98,6	1,22	72,6	65/-	89,0	59,1/-	95,1		
November	13,40	77,9	12,575	96,2	201,00	86,8	246,25	104,3	348,25	75,3	10,60	98,1	1,22	72,6	65/-	89,0	60,2/-	96,8		
December	13,50	78,5	12,70	97,1	207,50	89,6	247,75	105,0	361,00	78,0	10,30	95,4	1,22	72,6	65/-	89,0	62,-	99,9		
1928	13,80	80,2	12,875	98,5	226,50	97,8	243,75	103,3	361,00	78,0	10,00	92,6	1,21	72,0	65/-	89,0	61,12/-	99,2		
Januari	14,60	84,9	14,00	107,1	240,75	104,0	255,75	108,4	350,75	75,8	9,95	92,1	1,19	70,8	65/6	89,7	61,3/6	98,6		
Februari	15,30	88,9	14,975	114,5	239,50	103,5	261,00	110,6	358,25	77,5	10,05	93,1	1,19	70,8	66/-	90,4	61,14/6	99,4		
Maart	15,30	88,9	15,475	118,4	238,50	103,0	260,75	110,5	372,00	80,4	10,60	98,1	1,19	70,8	66/-	90,4	62,15/-	101,1		
April	14,375	83,6	14,275	109,2	234,00	101,0	252,50	107,0	365,25	79,0	10,10	93,5	1,19	70,8	66/-	90,4	63,17/-	102,9		
Mei	14,25	82,8	13,075	100,0	246,75	106,6	241,00	102,1	359,75	77,8	10,10	93,5	1,19	70,8	66/-	90,4	62,18/-	101,3		
Juni	12,00	69,8	12,625	96,6	214,75	92,8	226,75	96,1	350,75	75,8	10,05	93,1	1,21	72,0	66/-	90,4	62,10/6	100,7		
Juli	11,65	67,7	11,575	88,5	198,75	85,9	198,25	84,0	350,75	75,8	10,00	92,6	1,21	72,0	66/-	90,4	63,8/-	102,1		
Augustus	12,275	71,4	12,27	93,8	218,50	94,4	189,50	80,3	366,00	79,1	9,95	92,1	1,19	70,8	66/-	90,4	65,12/-	105,7		
September	12,325	71,7	12,075	92,4	227,25	98,2	185,50	78,6	366,25	83,5	10,20	94,4	1,18	70,2	66/-	90,4	67,18/-	109,4		
October	12,30	71,5	11,90	91,0	220,25	95,1	180,50	76,5	373,75	80,8	10,10	93,5	1,18	70,2	66/-	90,4	70,3/-	113,0		
November	12,35	71,8	12,20	93,3	231,50	100,0	194,25	82,3	365,00	78,9	10,10	93,5	1,16	69,0	66/-	90,4	75,10/6	121,7		
December	12,725	74,0	12,65	96,7	236,00	101,9	194,75	82,5	357,25	77,2	12,90	119,4	1,11	66,1	66/6	91,1	78,-	125,7		
1929	12,75	74,1	12,90	98,7	236,00	101,9	196,00	83,1	358,00	77,4	13,00	120,4	1,11	66,1	67/-	91,8	82,7/6	132,7		
4 Januari	12,60	73,2	12,90	98,7	237,00	102,4	192,00	81,4	359,00	77,6	12,25	113,4	1,11	66,1	67/-	91,8	82,2/6	132,3		
11	12,75	74,1	12,60	96,4	232,00	100,2	192,00	81,4	358,00	77,4	11,50	106,5	1,11	66,1	67/-	91,8	97,12/6	157,3		
18	12,50	72,7	12,10	92,5	227,00	98,1	187,00	79,2	361,00	78,1	11,20	103,7	1,11	66,1	67/-	91,8	95,10/-	153,8		

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nummers van 8 en 15 Augustus 1928 (No. 658 en 659) pag. 689/90 en 709.

2) = Western vóór de invoering van Manitoba No. 3. † Zuid-Russische.

In de doekmarkt is weinig verandering gekomen en er valt niets bijzonders te rapporteeren. Prijzen zijn vast en na de jongste plotselinge stijging, heeft de reactie in katoenprijzen een verdere prijsstijging voorkomen; daar staat tegenover, dat aanvragen van overzeesche markten ook iets verminderd zijn.

Over het algemeen is de markt vast en er bestaat een goede onderstroom van zaken. Indië stelt teleur, doch zelfs hier, hoewel de handel in geenendeel algemeen is, zijn er slechts weinig zaken geboekt. China is hoopvoller en er zijn enkele flinke opruimingspartijtjes in fancy-goederen geplaatst. Over het algemeen gesproken is de toestand onveranderd.

Liverpoolnoteeringen		Oost. koersen 12 Mrt. 19 Mrt.	
13 Mrt. 20 Mrt.		T.T. op Br.-Indië 1/6 1/6	
F.G.F. Sakellaridis 18,90 19,15		T.T. op Hongkong 1/11 1/11	
G.F. No. 1 Oomra 7,50 7,40		T.T. op Shanghai 2/6 2/6	

KOFFIE.

Ook in de afgelopen week bleef de markt geheel onveranderd gestemd, terwijl de vraagprijzen van Brazilië slechts onbeduidende wijzigingen ondergingen. Nederlandsch-Indië zond voor Palembang-Robusta noteeringen, welke een fractie lager waren dan een week geleden; die van de andere ongewasschen Robusta-soorten echter waren gedeeltelijk onveranderd en gedeeltelijk iets lager.

Tot zaken van beteekenis kwam het ook deze week niet en de afzet bepaalde zich hoofdzakelijk tot het voor behoefte direct noodige. De officieele loco-noteeringen bleven onveranderd 65 ct. per 1/2 KG. voor Superior Santos en 54 ct. voor Robusta.

De verschillen in de noteeringen aan de termijnmarkt waren van den eenen dag op den anderen minimaal en bij het afsluiten van dit bericht zijn zij onveranderd 3/8 ct. hooger dan een week geleden.

Berichten uit Haïti meldden, dat de loopende oogst dit jaar ongeveer 30 pCt. minder oplevert dan het vorige jaar, namelijk 350.000 balen tegen 500.000 balen. De loopende Salvador-oogst wordt op het oogenblik geraamd op ongeveer 450.000 tot 550.000 balen tegen 775.000 balen in het vorig jaar. Uit Venezuela kwam bericht, dat de oogst groot is, terwijl uit Brazilië gemeld wordt, dat het weder thans gunstig geworden is en dienengevolge een vroege oogst kan worden tegemoetgezien, hoewel van niet-officieele zijde bericht wordt, dat het Instituut tot Permanente Verdediging van de Koffie bepaald heeft, dat nieuwe koffie's eerst na 1 Juli vanuit de plantages naar de pakhuizen in het binnenland mogen worden verzonden. Indien dit bericht mocht worden bevestigd, kan de maatregel slechts genomen zijn met het doel om den voorraad in het binnenland van Sao Paulo in het tijdsverloop tot 1 Juli meer te doen

afnemen dan anders het geval zou zijn. Het nut hiervan kan echter niet goed worden ingezien, daar die voorraad dan na 1 Juli des te meer zal toenemen en in het najaar ongetwijfeld even groot zal worden als zonder dien maatregel. Particuliere ramingen van den volgenden Santos-oogst van 14 à 15 miljoen balen werden ook deze week ontvangen.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 106/- à 107/6 per cwt. en van dito Prime ongeveer 109/- à 110/6, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 79/- à 80/-.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, Maart-verscheping, 45 3/4 ct.; Palembang Robusta, April-verscheping, 45 ct.; Benkoelen Robusta, April-verscheping, 46 3/4 ct.; Mandheling Robusta, April-verscheping, 47 3/4 ct., alles per 1/2 KG., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De slot-noteeringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Maart	Mei	Sept.	Dec.
25 Maart.....	\$ 15,94	\$ 15,05	\$ 14,15	\$ 13,76
18 "	" 16,78	" 15,92	" 14,50	" 14,13
11 "	" 16,74	" 16,05	" 14,64	" 14,29
4 "	" 16,61	" 15,99	" 14,66	" 14,35

Rotterdam, 26 Maart 1929.

THEE.

In de op 21 dezer te Amsterdam gehouden theeveiling werden bijna 14.000 kisten Nederlandsch-Indische thee geveild.

De veiling had een rustig verloop met meestal iets hogere prijzen, behalve voor de Oranje Pecco's, waarvoor slechts matige vraag bestond.

Binnenlandsche koopers waren goed in de markt.

De totale middenprijs lag per saldo 3/4 cts. boven dien van de vorige Maart-veiling.

Ook Londen meldde voor het Nederlandsch-Indische product 1/2 tot 3/4 d. hogere prijzen.

De algemeene stemming op de theemarkt is iets hoopvoller. Echter zullen met het oog op de Paaschdagen, zoolwel in Londen als te Amsterdam geen veilingen worden gehouden.

De eerstvolgende veiling te Amsterdam zal plaats hebben op 11 April en zal een aanbod te zien geven van ca. 15.000 kisten Nederlandsch-Indische thee.

Amsterdam, 25 Maart 1929.

AN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

TIN locoprijzen Londen per Eng. ton		KATOEN for Middling locoprijzen New York per lb.		WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.		WOL gekamde Australische, Crossbred Colonial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		RUBBER ⁴⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal- suiker loco R'dam/A'dam. per 100 K.G.		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 K.G.		THEE Afl. N.-I. thee. A'dam gem. pr. Java- en Suma- trathee p. 1/2 KG.		Indexcijfer v/h. Centr. B. v. d. Stat. herleid van 1913 = 100 tot 1925 = 100		Indexcijfer van Thee Economist, herleid 1927 = 100 tot 1925 = 100		
£	%	\$ cts.	%	pence	%	pence	%	Sh.	%	fl.	%	cts.	%	cts.	%	100,0	%	100,0	%	
261.17-	100,0	23,25	100,0	55,00	100,0	29,50	100,0	2/11,625	100,0	18,75	100,0	61,375	100,0	84,5	100,0	100,0		100,0		
290.17/6	111,1	17,55	75,5	47,25	85,9	24,75	83,9	2/-	67,4	17,50	93,3	55,375	90,2	94,25	111,5	93,2		103,8		
299.13/6	114,4	13,45	57,5	45,00	81,8	25,25	85,6	1/7,375	54,4	22,00	117,3	50	81,5	71	84,0	93,5		98,6		
309.8/6	118,2	14,15	60,6	46,25	84,1	26,00	88,1	1/7,125	53,7	21,125	112,7	48,75	79,4	71,25	84,3	94,2		100,7		
312.15/-	119,4	14,25	61,3	47,75	86,8	26,50	89,8	1/8,25	55,8	20,625	110,0	48	78,2	70	82,8	92,9		99,0		
304.1/-	116,1	14,75	63,4	47,50	86,4	26,25	89,0	1/7,875	55,8	20,25	108,0	48	78,2	72,25	85,5	92,3		98,4		
295.12/-	112,9	16,15	69,5	47,00	85,5	26,00	88,1	1/7,75	55,4	20,25	108,0	47	76,6	86,5	102,4	93,5		100,1		
296.9/6	113,2	16,85	72,7	47,25	85,9	26,00	88,1	1/6	50,5	18,375	98,0	47	76,6	81,25	96,2	96,1		100,5		
289.15/6	110,7	17,90	77,0	48,50	88,2	26,50	89,8	1/4,75	47,0	18,625	99,3	47	76,6	84	99,4	97,4		100,5		
292.16	111,5	19,70	84,7	48,50	88,2	26,50	89,8	1/5,25	40,8	18,50	98,7	45,375	73,9	-	-	96,1		102,2		
287.12/6	109,8	22,05	94,4	50,00	90,9	26,50	89,8	1/4,25	45,6	17,875	95,3	44,25	72,1	94,5	111,8	96,8		101,3		
264.2/6	100,9	20,65	88,8	50,25	91,4	26,75	90,7	1/4,375	46,0	16,875	90,0	45,25	73,7	93	110,1	96,8		100,3		
264.4/6	100,9	20,25	87,1	52,25	95,0	28,50	96,6	1/6,5	51,9	17,25	92,0	46	74,9	96	113,6	97,4		99,4		
266.13/6	101,8	19,70	84,7	51,50	93,6	28,75	97,3	1/7,75	55,4	17,875	95,3	46	74,9	89,25	105,6	97,4		99,0		
255.1/-	97,4	19,25	82,8	53,00	96,4	29,75	100,8	1/7,25	54,0	17,375	92,7	46	74,9	84,5	100,0	98,7		97,6		
233.10/6	89,2	18,35	78,9	54,75	99,5	31,75	107,6	1/3,75	44,2	16,75	89,3	46	74,9	79,5	94,1	96,8		98,4		
233.17/6	89,3	19,35	83,2	55,00	100,0	32,25	112,5	1/0,75	35,8	16,875	90,0	47	76,6	79	93,5	98,1		99,6		
234.6/-	89,5	20,65	88,8	54,50	99,1	33,00	111,9	-19,375	26,3	16,875	90,0	47	76,6	74,25	87,9	98,7		101,4		
230.13/-	88,1	21,55	92,7	54,25	98,6	32,25	109,3	-9	25,3	16,625	88,7	48,25	78,6	78,25	92,6	98,1		101,3		
218.8/6	83,4	21,35	91,8	55,50	100,9	31,75	107,6	-9,25	26,0	15,75	84,0	49	79,8	73,25	86,7	98,7		99,5		
211.19/-	80,9	21,75	93,5	53,00	96,4	31,25	105,9	-19,25	26,0	15,50	82,7	49,875	81,3	71,25	84,3	95,5		97,7		
211.18/-	80,9	19,30	83,0	51,75	94,1	30,00	101,7	-19,25	26,0	16,00	85,3	51,875	84,5	67,75	80,1	92,9		96,6		
214.7/6	81,9	18,55	79,8	47,00	85,5	29,00	98,3	-18,5	23,9	15,875	84,7	52,75	86,0	70,25	83,1	93,5		95,7		
221.19/-	84,8	19,45	83,7	46,25	84,1	27,25	92,4	-18,8	24,7	14,625	78,0	53	86,4	73	86,4	94,2		95,8		
232.10/6	88,8	19,90	85,6	47,25	85,9	27,50	93,2	-18,625	24,2	14,00	74,7	53	86,4	75,75	89,6	95,5		96,3		
228.8/-	87,2	20,45	88,0	46,25	84,1	28,00	94,9	-18,25	23,9	13,925	74,3	51,75	84,3	76,5	90,5	95,5				
222.7/6	84,9	20,20	86,9	46,75	85,0	28,75	97,3	-19,875	27,9	13,775	73,5	53,125	86,6	77,25	91,4	94,2				
222.11/-	85,0	20,10	86,5	44,25	80,5	27,75	94,1	1/-	33,7	13,375	71,3	54	88,0	74,25	87,9	94,2				
219.17/6	84,0	20,70 ⁵⁾	89,0 ⁵⁾	44,00 ⁹⁾	80,0 ⁹⁾	27,50 ⁹⁾	93,2 ⁹⁾	1/1	36,5	13,50	72,0	54	88,0	72,5	85,8					
220.7/6	84,2	21,65 ⁶⁾	93,1 ⁶⁾	44,00 ¹⁰⁾	80,0 ¹⁰⁾	27,50 ¹⁰⁾	93,2 ¹⁰⁾	1/0,75	35,8	13,50	72,0	54	88,0	73,25	86,7					
223.2/6	85,2	21,55 ⁷⁾	92,7 ⁷⁾	44,00 ¹¹⁾	80,0 ¹¹⁾	27,50 ¹¹⁾	93,2 ¹¹⁾	1/-	33,7	13,50	72,0	54	88,0							
220.15/-	84,3	21,10 ⁸⁾	90,8 ⁸⁾					-110,875	30,5	13,625	72,7	54	88,0							

1) De huidige officieele noteeringswijze (Jan. 1928). 2) = Maiting vóór de invoering van de huidige offic. noteeringswijze (Jan. 1928). 3) Jaar- en maandgemiddelden afgerond op 1/8 pence. 4) 1 Maart. 5) 8 Maart 6) 15 Maart. 7) 22 Maart 8) 7 Maart. 9) 14 Maart. 10) 21 Maart.

STEENKOLEN.

Sinds wij ons laatste rapport schreven is de vaart op den Rijn en nevenrivieren weer geheel hervat en daarmee is de aanvoer van Westfaalsche kolen naar Nederland voor verbruik hier te lande zoowel als voor export naar overzee weer in de oude banen gebracht. De vraag blijft overal groot en de prijzen toonen weinig neiging tot afbrokkeling, zoomin voor verscheping op termijn als voor prompt. Aan de Oostkust van Engeland is het buitengesloten op het oogenblik voor zeer prompte verlading kolen te koop; tenzij tegen fantastische prijzen. Merkwaardig is een verklaring dezer dagen in de Engelsche pers, dat dokters in de mijnstroken van Northumberland en Durham zeggen, dat de groote influenzaplaag onder de mijnwerkers in hoofdzaak zou worden veroorzaakt door armoede ten gevolge van lage loonen en het onvermogen van de menschen om zich van de goede soort van voedsel te voorzien gedurende de recente vorstperiode. Ook met het oog hierop mag niet verwacht worden, dat de loonen nog verder zullen dalen, indien niet de algemeene levensstandaard omlaag gaat.

Northumberland Ongezeefde	f 12.—
Durham Ongezeefde	„ 12.25
Cardiff 2/3 large 1/3 smalls	„ 14.—
Schotsche Gezeefde (Prime Lothians) ..	„ 12.50
Yorkshire gewasschen Doubles	„ 14.—
Westfaalsche Veförder	„ 14.35
„ Vlamstukken I	„ 15.50
„ Smeenootjes	„ 15.—
„ Gasvlamförder	„ 14.25
„ Gietcokes	„ 17.50
Hollandsche Eierbriketten	„ 16.—

alles per ton van 1000 KG., franco station Rotterdam/Amsterdam.

Ongezeefde bunkercolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 11.20. Markt prijshoudend.

IJZER.

Op de Belgische ruwijzermarkt blijft de sterke vraag aanhouden. Ten gevolge van het feit, dat het gieterij-ijzerverkoopkantoor niet aan de vraag kan voldoen en het prijsniveau gestegen is, is er een verhoogd aanbod van Engelsch materiaal te constateeren. Het Belgische verkoopkantoor heeft den prijs van Lux 3 voor de binnenlandsche markt voor levering in Mei tot 610—620 B. francs verhoogd.

De verbetering op de Clevelandmarkt vordert gestadig. Een belangrijke gebeurtenis op de Fransche markt is de vorming van een hematietverkoopkantoor voor den export.

Het Roheisenverband verkoopt voor April tegen onveranderde prijzen.

Na een tijdelijke opleving is de stemming op de staalmarkt in de laatste week weer wat minder vast geworden.

VRACHTENMARKT.

Graan van Noord-Amerika. Er ging wederom er weinig om in deze markt. Van een opleving is in 't geheel nog geen sprake en de vraag naar tonnage blijft vooralsnog beperkt tot betrekkelijk prompte booten met bestemming naar de Middellandsche Zee.

Van St. John werd een boot per Maart/April afgesloten naar de Middellandsche Zee tegen 17½ cents met een verhoging van één cent naar Spanje.

Van de Northern Range wordt 17 cents naar West-Italiaansche havens geboden voor Maart laden; de eenige afsluiting der afgelopen week betreft een handige boot per tweede helft April tegen het betrekkelijk goede cijfer van 20 cents naar 3 Deensche havens.

Van Montreal werd volgens thans ontvangen bericht reeds eenigen tijd geleden een kleine boot per tweede helft Mei naar Antwerpen of Rotterdam op basis van 14 cents voor zwaar graan bevracht. Dit cijfer kan echter niet herhaald worden. Het hoogste nu in uitzicht gestelde cijfer is 13 tot 13½ cents, naar gelang van de grootte der schepen, voor tweede helft Mei of Mei/Juni laden. Per Mei en later wordt naar de Middellandsche Zee 17½ cents aangeboden, maar over het geheel is de vraag naar scheepsruimte van de St. Laurence rivier slechts gering. Twee ladingen per tweede helft Mei werden van Montreal naar Griekenland op basis van 4/- per qtr. zwaar graan afgesloten.

Suiker van West-Indië. Ofschoon er meer belangstelling door de afladers getoond werd, bleven de vrachtcijfers vrijwel onveranderd. Van Cuba naar U.K./Continent werd een boot van 6500 tons per eerste helft April tegen 19/- afgesloten, met een reductie van 3 d. indien de lading te Antwerpen of Rotterdam gelost wordt, terwijl een 7500 tonner in dezelfde positie naar U.K./Continent tegen 18/6 werd opgenomen. Verder werd nog een boot van 4600/5000 ton van Cuba naar U.K./Continent per medio April tegen de vracht van 20/- inclusief Hull en Nantes, met een reductie

van 6 d. naar Antwerpen, afgesloten. Naar kleinere schepen is iets meer vraag; van San Domingo naar U.K./Continent werd tot 21/- betaald voor booten tot ongeveer 3500 ton lading per eerste helft April. Prompte orders zijn schaarsch en een 3100 tonner werd van één plaats Cuba naar Nantes tegen 20/6 d. geboekt. Van Cuba naar Shanghai werd een 7500 tonner per tweede helft April tegen 29/6 opgenomen.

Graan van de Noord Pacific. Er is nog steeds weinig vraag naar tonnage. De eenige definitieve order van Vancouver naar 2 havens Bristolkanaal per April/Mei werd door een 7500 tonner tegen de vracht van 29/- uit de markt genomen.

Graan van La Plata. Er worden zeer vele afsluitingen voor alle posities tot half Juli gemeld. Gedurende de afgelopen week werden alleen reeds meer dan 40 booten bevracht. De cijfers bleven in hoofdzaak ongewijzigd. Van de bovenrivier werden booten van gemiddelde grootte naar U.K./Continent tegen 24/9 d. per Maart, 24/6 per April, 24/3 per April/Mei, 24/9 per Mei/Juni en 24/- per Juni/Juli afgesloten. Verder werd van de bovenrivier naar Venetië of Triëst per April tegen 27/- en per April/Mei tegen 26/9 bevracht. Van Buenos Aires werd naar U.K./Continent tegen 22/6 gesloten met de optie Middellandsche Zee tegen 24/6 voor April laden en naar Londen of Hull werd een boot in dezelfde positie op basis van 22/6 gedaan.

Ook van Bahia Blanca kwamen verschillende afsluitingen tot stand. Groote booten werden per Maart tegen 22/6 naar Antwerpen of Rotterdam geboekt, terwijl voor Maart/April 21/6 en per April 22/- naar het Continent betaald werd. Een boot van 11.500 ton is gedaan naar Antwerpen of Rotterdam tegen 19/6 voor Mei laden met de optie Marseilles, Genua of Napels tegen 1/6 d. extra. Voor een prompte boot van 5500 ton werd van de bovenrivier naar Calcutta 26/10½ d. betaald en voor een boot van gemiddelde grootte per Mei van de bovenrivier naar Canada 23/9 d.

Salpeter van de Westkust. Er zijn ook thans nog geen orders naar Europa en er bestaat hoogstens de mogelijkheid een verdere lading per April/Mei naar Alexandrië tegen een vracht van ongeveer 31/- te kunnen doen.

Van *Burmah* blijft de vraag naar tonnage slechts zeer matig. Naar Antwerpen/Hamburg Range wordt per April hoogstens 25/- in uitzicht gesteld. Een boot van maximum 7000 ton werd per eerste helft April naar Gdynia tegen 27/6 bevracht, maar voor een grotere order, eveneens naar Gdynia per eind April/begin Mei wordt slechts 26/6 d. genoteerd. Een handige boot van circa 5500 ton lading heeft per April/Mei voor 3100 ton naar Riga 31/6 d. geaccepteerd met een completeering naar Portugal tegen 27/6 of naar Hamburg tegen 27/-.

Donau en Zwarte Zee. Van den Donau gaat nog steeds niets om. Van de Zwarte Zee is onveranderd vraag naar tonnage voor graan per April op basis van 13/3 naar het Continent met de optie koeken tegen 1/6 d. extra.

Erts van de Middellandsche Zee en Noord-Spanje. Deze markt was minder levendig. Van Almeria Pier werd afgesloten tegen 5/9 naar Rotterdam, van Hornillo naar Rotterdam tegen 6/-, en van Aghios Ioannis naar Rotterdam eveneens tegen 6/- en tegen 6/3 naar Emden.

Kolen van U.K. Er is zeer weinig vraag naar prompte tonnage, aangezien „stems” practisch gesproken tot na Paschen niet te verkrijgen zijn. Naar Zuid-Amerika en in het bijzonder naar de Middellandsche Zee zijn de vrachten flauwer.

Van Zuid-Wales werd betaald: naar Rouaan 4/6 d., Lissabon 8/9, Genua 9/-, Piraeus 12/-, Alexandrië 11/-, Rio 10/9 en Buenos Aires 11/6.

Van de Oostkust: naar Gothenburg 6/-, Kopenhagen 6/6, Bremen 5/-, Rouaan 4/6, Gibraltar 8/9, West-Italië 9/6, Haiffa 15/- en Santos 11/3.

RIJNVAART.

Week van 17 t/m. 23 Maart 1929.

De aanvoeren van zeezijde bleven matig. Er was niet veel vraag naar scheepsruimte, welke tot het laatst der week zeer schaarsch bleef. Daarna nam de scheepsruimte en tevens ook de vraag toe. Men betaalde voor erts maximum f 1.70 en f 1.80 op basis van 4 en 8 losdagen en minimum f 1.50 en f 1.70 per last. Naar den Bovenrijn werd uitsluitend in daghuur bevracht op basis van 4½ a 5 ct. per ton. Het sleeploon zakte geleidelijk van 30 ct. tot 40 ct. tarief. De waterstand bleef tot het laatst der week vallend, daarna trad was in. Naar den Bovenrijn werd op M. 2.— a 2.10 en naar de Ruhrhavens op M. 2.60 a M. 2.70 afgeleden.

In de Ruhrhavens nam de vraag naar scheepsruimte toe, welke echter schaarsch bleef. De vracht voor exporkeken naar Rotterdam bedroeg in het laatst der week M. 2.— inclusief sleepen.